

แนวทางการควบคุมและการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

Approaches of Control and Rehabilitation for National Security Offense Prisoners

สืบวงศ์ พิทักษ์ธรรม

Sueb Wong Pitakthum

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Minor Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Public Administration

Prince of Songkla University

2554

(1)

ชื่อสารนิพนธ์   แนวทางการควบคุมและการพัฒนาพหุติณีสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง
ผู้เขียน   นายสืบวงศ์ พิทักษ์ธรรม
สาขาวิชา   รัฐประศาสนศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	คณะกรรมการสอบ
.....	.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย กาญจนสุวรรณ)	(รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย กาญจนสุวรรณ)
	..... กรรมการ
	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีรชัย ภูไพบูลย์)
	..... กรรมการ
	(ดร.ชาลี ไตรจันทร์)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. วิชัย กาญจนสุวรรณ)
ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ชื่อสารนิพนธ์	แนวทางการควบคุมและการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง
ผู้เขียน	นายสืบวงศ์ พิทักษ์ธรรม
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์
ปีการศึกษา	2553

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการควบคุมและการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง” ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) พัฒนาแนวทางการควบคุมและการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารเรือนจำกลางสงขลา เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง และผู้ต้องขังคดีความมั่นคงในเรือนจำกลางสงขลา รวมทั้งสิ้น 36 คน ผลการศึกษพบว่า

ปัญหาในการควบคุมและการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ได้แก่

1. การควบคุมไม่มีการแยกแยะระหว่างผู้กระทำผิดคดีความมั่นคงกับคดีทั่วไป
2. ขาดสถานที่ควบคุมที่เหมาะสม
3. ขาดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่
4. ผู้ต้องขังถูกปลูกฝังทัศนคติที่ไม่ดีต่อภาครัฐและได้รับการถ่ายทอดหลักกรรม

ทางศาสนาอย่างไม่ถูกต้อง บิดเบือนคำสอน

5. ขาดวิทยากรในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง
6. การฝึกวิชาชีพในปัจจุบันไม่สอดคล้องความต้องการของผู้กระทำผิด

แนวทางการควบคุมและการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพ พบว่า

1. การควบคุมควรแยกผู้ต้องขังคดีความมั่นคงออกจากคดีทั่วไป
2. ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุม เพื่อแก้ปัญหการขาดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่
3. ควรใช้เจ้าหน้าที่ที่มีความเข้าใจวัฒนธรรม ภาษา ศาสนา ของคนในพื้นที่สาม

จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

4. ควรบังคับใช้กฎหมายราชทัณฑ์ที่มีอยู่ให้เข้มแข็ง
5. ควรให้ครอบครัวผู้ต้องขัง บุคคลใกล้ชิดและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม
6. มุ่งเน้นให้การศึกษาวิชาสามัญและฝึกวิชาชีพแต่ต้องตรงตามความต้องการของ

ผู้ต้องขัง

Minor Thesis Title	Approaches of Control and Rehabilitation for National Security Offense Prisoners
Author	Mr. Suebwong Pitakthum
Major Program	Public Administration
Academic Year	2010

ABSTRACT

The study, “Approaches of Control and Rehabilitation for National Security Offense Prisoners,” was aimed at 1) exploring problems in the control of national security offense prisoners in southern border provinces and 2) improving approaches of control and rehabilitation for national security offense prisoners. It was a qualitative study. To gather data, related documents were reviewed and 36 participants were interviewed. They were 12 administrators, 12 prison staff responsible for national security offense, and 12 prisoners at Songkhla Central Prison.

The results were as follows:

Problems in the control and rehabilitation for national security offense prisoners:

1. There was no zone to keep national security offense prisoners separate from prisoners of other cases.
2. There was a lack of suitable place for prisoners.
3. There was a lack of prison staff.
4. Prisoners have developed negative attitudes towards government officials and they have been incorrectly taught about knowledge of religion and its teaching.
5. There was a lack of resource persons to rehabilitate prisoners.
6. Current career training was not relevant to prisoners’ needs.

Effective approaches of control of national security offense prisoners:

1. The zone of national security offense prisoners should be separated from prisoners of other cases.
2. Technology should be used to compensate the lack of prison staff.

3. Prison staff should have a good understanding of culture, language, and religion of people in the three border provinces of Thailand.
4. Laws Related to Corrections should be more strictly enforced.
5. Families, closed persons, and community should be invited to take part in process.
6. Both academic knowledge and job skill training should be adequately provided and they should be relevant to the needs of prisoners.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ “แนวทางการควบคุมและการพัฒนาพุดินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง”
สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของบุคคลต่าง ๆ ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณดังต่อไปนี้

ผู้ศึกษาใคร่ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย กาญจนสุวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ธีรชัย ภูไพบูลย์ และ ดร.ชาติ ไตรจันทร์ ที่กรุณาให้การแนะนำในการจัดทำสารนิพนธ์นี้โดยตลอด
อีกทั้งได้สั่งสอนผู้วิจัยได้เห็นคุณค่าของการศึกษาอย่างแท้จริง และขอขอบพระคุณนายอุดม คุณนรา
ผู้บัญชาการเรือนจำกลางสงขลา นางสาวอัจฉรา ชุ่มช่วย และนางสุนทรี พิทักษ์ธรรม ที่ให้ความช่วยเหลือ
ด้านเอกสารและการนำเสนอด้วยดีตลอดมา

สุดท้ายนี้ ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าสารนิพนธ์เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์กับผู้มีส่วน
เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่ออนาคตจังหวัดชายแดน
ภาคใต้จะกลับมามีความสงบ ร่มเย็นอีกครั้ง

สীবวงศ์ พิทักษ์ธรรม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(3)
Abstract.....	(4)
กิตติกรรมประกาศ.....	(6)
สารบัญ.....	(7)
รายการตาราง.....	(9)
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
2 แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	6
1. แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	6
1.1 แนวคิดและทฤษฎี.....	6
1.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรม.....	10
1.3 การควบคุมและการพัฒนาพฤติกรรมในต่างประเทศ.....	13
1.4 แนวคิดการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ (PMQA).....	18
2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	21
2.1 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	21
3. กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	27
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	28
1. วิธีการศึกษา.....	28
2. กลุ่มประชากร กลุ่มตัวอย่าง และการสุ่มตัวอย่าง.....	28
3. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย.....	29
4. เครื่องมือในการวิจัย.....	29
	(7)

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีการทางสถิติต่างๆ ที่ใช้.....	30
4 ผลการวิจัย.....	31
5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	60
บรรณานุกรม.....	68
ภาคผนวก.....	70
แบบสัมภาษณ์.....	71
ประวัติผู้เขียน.....	76

รายการตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงอัตราค่าล้างเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขังของเรือนจำกลางสงขลา.....	32
2 แสดงจำนวนผู้ต้องขังคดีความมั่นคงของเรือนจำกลางสงขลา.....	33

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

กรมราชทัณฑ์ มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ในฐานะเป็นกลไกลำดับสุดท้ายของกระบวนการยุติธรรม (Criminal Justice) อันประกอบด้วย ตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ ภารกิจของกรมราชทัณฑ์ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการรับตัวผู้กระทำความผิดที่ศาลพิพากษาลงโทษตามกฎหมาย และการแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดให้กลับคนเป็นพลเมืองดี และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ ให้อาชญากรหวั่นเกรงต่อโทษทัณฑ์ของกฎหมายในขณะเดียวกันก็เป็นหน่วยงานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของชาติ ดังนั้นจึงสามารถกำหนดอำนาจหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ ไว้ดังนี้

ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกระทรวงมหาดไทย พ.ศ.2539 ประกาศ ณ วันที่ 28 มีนาคม 2539 กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งตามกฎหมาย โดยดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยกรมราชทัณฑ์ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

(2) กำหนดแนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้สอดคล้อง ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบายของกระทรวง หลักอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา ตลอดจนข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติ

(3) ดำเนินการเกี่ยวกับสวัสดิการและการสงเคราะห์ผู้ต้องขัง

(4) จัดทำและประสานแผนงานของกรมราชทัณฑ์ให้เป็นไปตามนโยบายและแผนแม่บทของกระทรวง รวมทั้งกำกับ เร่งรัด ติดตาม และประเมินผล การปฏิบัติงานตามแผนงานของหน่วยงานในสังกัดกรมราชทัณฑ์

(5) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่กระทรวงหรือรัฐมนตรีมอบหมาย

นอกจากนี้ยังมีการกำหนดแนวทางการบริหารงานราชทัณฑ์ไว้อย่างชัดเจนอีกด้วย ตามแนวทางขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งเป็นข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ สำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกับข้อเสนอแนะในส่วนที่เกี่ยวข้อง และได้มีมติให้ประเทศสมาชิก ถือนโยบายตั้งแต่วันที่ 30 สิงหาคม 2498 มีสาระสำคัญ ดังนี้

(1) เพื่อเป็นการป้องกันสังคมให้ปลอดภัยแห่งอาชญากรรม โดยการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย

(2) เพื่อปรับแต่งแก้ไขผู้กระทำผิด โดยการให้การศึกษอบรมทางศีลธรรม จรรยา และฝึกอາชีพที่เหมาะสมเป็นรายบุคคลไป

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ระบบการปกครองเรือนจำหรือทัณฑสถาน ควรจัดชีวิตความเป็นอยู่ให้มีความแตกต่างกับชีวิตภายนอกน้อยที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้ผู้กระทำผิดเกิดความรู้สึกต่ำต้อย จนขาดความเคารพและความรับผิดชอบในฐานะที่ยังเป็นพลเมืองส่วนหนึ่งของสังคม (ประเสริฐเมฆมณี, 2525: 5)

จะเห็นว่าการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง และการควบคุมผู้ต้องขังเป็นกิจกรรมสำคัญที่จะต้องปฏิบัติควบคู่กันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กรมราชทัณฑ์วางไว้

ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีสาเหตุมาจากหลายมิติ เช่น มิติด้านประวัติศาสตร์ ด้านภาษา ด้านศาสนา ด้านเศรษฐกิจ และวัฒนธรรม แต่สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งที่มีส่วนผลักดันให้ปัญหาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความรุนแรงและขยายขอบเขตมากขึ้น คือ “ปัญหาด้านความยุติธรรมและความชอบธรรม”

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นในการที่ต้องพัฒนากระบวนการยุติธรรม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับหลักนิติธรรมและสามารถสร้างความเป็นธรรมให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างประจักษ์ นอกจากนี้เนื่องจากสภาพความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นเรื่องของการสร้างสถานการณ์เพื่อให้ประชาชนเสื่อมศรัทธาในรัฐหรือเป็นสงคราม “แย่งชิงประชาชน” รูปแบบหนึ่งการสร้างกระบวนการยุติธรรมจึงมีความจำเป็นต้องมีการปรับปรุงอย่างเร่งด่วน เพื่อแสดงให้เห็นว่ากระบวนการนี้มีหลักประกันที่ดีทุกฝ่ายสามารถแสวงหาความยุติธรรมได้อย่างแท้จริง (การประเมินผลโครงการศูนย์ต้อนรับผู้ร่วมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ หลักสูตรศาสนธรรม นำสันติสุข กันยายน, 2551: 1)

ตามประกาศกระทรวงยุติธรรม พ.ศ.2548 เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2548 กระทรวงยุติธรรมได้กำหนดอำนาจการควบคุมผู้ต้องขัง เรือนจำกลางสงขลา เป็นเรือนจำความมั่นคงสูง มีอำนาจในการควบคุมผู้ต้องขังกำหนดโทษ 15 ปี ถึงตลอดชีวิต ทำให้ผู้ต้องขังคดีความมั่นคงที่ถูกจับกุมดำเนินคดีในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ถูกส่งมาจากพื้นที่ต่างๆ ได้แก่ เรือนจำกลางยะลา เรือนจำกลางปัตตานี เรือนจำจังหวัดนราธิวาส เรือนจำอำเภอเบตง ประกอบกับกระทรวงยุติธรรม โดยคณะทำงานของศูนย์สนับสนุนการบริหารงานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ให้ความสำคัญต่อผู้ต้องขังคดีความมั่นคง โดยการอนุมัติงบประมาณในการให้กรมราชทัณฑ์ได้จัดทำ โครงการยุติธรรม นำสันติสุข เพื่อพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ด้วยโปรแกรมทางสังคมสงเคราะห์ ประกอบกับการให้ความสำคัญกับญาติของผู้ต้องขังคดีความมั่นคงในการให้ความเข้าใจ ให้ความรู้เกี่ยวกับคดี และให้เห็นความเป็นอยู่ในเรือนจำ ว่ากรมราชทัณฑ์ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกลุ่มนี้อย่างไร เพื่อให้ญาติ

คล้ายความวิตกกังวล และมีความเข้าใจในบทบาทของราชทัณฑ์ อีกทั้งโครงการอิสลามศึกษา ที่กระทรวงยุติธรรม อนุมัติงบประมาณ ให้กับศูนย์ปฏิบัติการพิเศษ เรือนจำกลางประจำจังหวัด 9 (เรือนจำกลางสงขลา) ในการจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ในพื้นที่ทุกเรือนจำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เหล่านี้ ได้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวิถีชีวิต ภาษา วัฒนธรรม ของผู้ต้องขังชาวมุสลิม เพื่อนำมาซึ่งการปรับเปลี่ยนทัศนคติในการอยู่ร่วมกันในเรือนจำ

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ต่อกระบวนการควบคุมและการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง เพื่อเป็นทิศทาง เป็นแนวทางต่อกรมราชทัณฑ์ และเรือนจำในการควบคุมและการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังกลุ่มนี้ต่อไปในอนาคต เพราะจำนวนผู้ต้องขังคดีความมั่นคงนั้น มีจำนวนเพิ่มขึ้น

ผู้ศึกษาเลือกที่จะศึกษาเรื่อง แนวทางการควบคุมและการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง เนื่องจากผู้ศึกษาเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ในเรือนจำ (เรือนจำกลางสงขลา) ซึ่งภารกิจสำคัญของกรมราชทัณฑ์ คือ การควบคุมไม่ให้หลบหนี และภารกิจการรณรงค์ คือ การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง ให้กลับคืนสู่สังคมโดยไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำ การศึกษาเรื่องดังกล่าวจะทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาพฤตินิสัย แนวทางในการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ตลอดจนทราบประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมผู้ต้องขังกลุ่มนี้ และเป็นการประยุกต์ใช้โปรแกรมต่างๆ ในการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ที่เหมาะสมและควรจะเป็นให้กับกรมราชทัณฑ์ และเรือนจำในพื้นที่ตามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไปได้ ซึ่งสภาพปัญหาที่พบในปัจจุบัน คือ ผู้ต้องขังกลุ่มนี้ด้อยการศึกษา ญาติไม่มีความรู้ ความเข้าใจต่อบทบาทหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์เมื่อต้องคดีความมั่นคง บางคนมีคดีหลายคดี ประกอบปัญหาด้านเศรษฐกิจ ทำให้ผู้ต้องขังและญาติไม่มีความรู้ในการดำเนินการเรื่องคดีความ ญาติมีความเป็นห่วงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในเรือนจำ ต้องเดินทางมาจากพื้นที่ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและอันตรายในการเดินทาง

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้ศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา ประกอบกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ต้องขังคดีความมั่นคงในเรือนจำกลางสงขลา ฉะนั้นการศึกษาครั้งนี้ก็เพื่อจะได้ทราบถึงแนวทาง มาตรการ และรูปแบบ ในการควบคุมและการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง สิ่งนี้จึงเป็นมูลเหตุจูงใจให้ผู้ศึกษาได้ศึกษาเรื่องนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ ต่อกระทรวงยุติธรรม กรมราชทัณฑ์ และการพัฒนางานในกระบวนการยุติธรรมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการควบคุมและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบและแนวทางในการควบคุมและการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยศึกษาจาก ก. เอกสาร ข. ผู้บริหาร ค. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง
2. พื้นที่การศึกษา ได้แก่ เรือนจำกลางสงขลา
3. การศึกษาครั้งนี้ดำเนินการในช่วงเดือนตุลาคม 2553 – กุมภาพันธ์ 2554

1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงประเด็นปัญหาเกี่ยวกับควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. ทำให้ทราบถึงวิธีการพัฒนาแนวทางการควบคุมและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คดีความมั่นคง หมายถึง คดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาตามข้อหาฆ่าหรือพยายามฆ่าเจ้าพนักงานของรัฐ ข้อหาฆ่าหรือพยายามฆ่าบุคคล ซึ่งมักจะมีการตั้งข้อหาพร้อมกับข้อหาการก่อการร้ายโดยสะสมกำลังพลหรืออาวุธ ให้หรือรับการฝึกการก่อการร้าย เป็นส่วนของแผนการเพื่อการก่อการร้าย ข้อหาว่าเป็นอั้งยี่ เป็นช่องโจร ข้อหาใช้อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน ข้อหาสังสมอาวุธสงคราม ข้อหามีส่วนร่วมในการวางระเบิด ข้อหาขัดขวางการทำงานของเจ้าหน้าที่ เป็นต้น
2. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้บริหารเรือนจำกลางสงขลา ประกอบด้วย ผู้บัญชาการเรือนจำกลางสงขลา ผู้อำนวยการส่วนควบคุมผู้ต้องขัง ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง หัวหน้า

ฝ่ายควบคุมกลาง หัวหน้าฝ่ายควบคุมแผน 2 หัวหน้าฝ่ายควบคุมแผน 3 หัวหน้าฝ่ายควบคุมแผน 4 หัวหน้าฝ่ายควบคุมแผน 5 หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ หัวหน้าฝ่ายสังคมสงเคราะห์ หัวหน้าฝ่ายฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง และหัวหน้าฝ่ายสวัสดิการผู้ต้องขัง

3. การควบคุม หมายถึง การใช้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ รวมถึงการใช้เทคโนโลยี ตลอดจนอุปกรณ์เสริมความมั่นคง เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ต้องขัง หลบหนีออกจากบริเวณเรือนจำ

4. การพัฒนาพฤตินิสัย หมายถึง วิธีการแก้ไขผู้กระทำความผิดที่ใช้วิธีอบรม ให้ความรู้ ใ้การศึกษา การสอนศาสนา ศีลธรรมจรรยา ใ้การฝึกวิชาชีพด้านต่างๆ รวมถึงการสังคมสงเคราะห์ และนันทนาการ

5. จังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส และจังหวัดปัตตานี และสี่อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอนาทวี อำเภเทพา อำเภอสะบ้าย้อย และอำเภอจะนะ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีผู้การร้ายก่อความไม่สงบ

6. เจ้าหน้าที่เรือนจำ หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานในส่วนเกี่ยวกับการควบคุมและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง ได้แก่ เจ้าหน้าที่สังกัดฝ่ายควบคุม แผน 2 เจ้าหน้าที่สังกัดฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ เจ้าหน้าที่สังกัดฝ่ายฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง นักสังคมสงเคราะห์ เรือนจำกลางสงขลา

7. ผู้ต้องขัง หมายถึง นักโทษเด็ดขาดคดีความมั่นคงที่ถูกคุมขังอยู่ในแดนความมั่นคงสูงเรือนจำกลางสงขลา

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง “แนวทางการควบคุมและการพัฒนาพุดินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรม จากเอกสาร รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ สรุปผลจากการศึกษาดูงานต่างประเทศ รายงานการประชุมสัมมนา การสัมภาษณ์ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเรือนจำกลางสงขลา โดยแบ่งแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎี

1.1 แนวคิดและทฤษฎีการลงโทษ

1.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาพุดินิสัยในกรมราชทัณฑ์

1.3 การควบคุมและการพัฒนาพุดินิสัยในต่างประเทศ

1.4 แนวคิดการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ (PMQA)

2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. สรุปกรอบแนวคิดในการศึกษา

1. แนวคิดและทฤษฎี

1.1 แนวคิดและทฤษฎีการลงโทษ

ซัทเธอร์แลนด์ และ เกร์สซี (1966 อ้างในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2547: 486) ได้สรุปไว้ว่า แนวคิดและทฤษฎีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 3 ยุค คือ

1) ยุคแรกเป็นยุคที่ยังมีภาษาเขียนเป็นของตนเอง การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเป็นการกระทำต่อผู้ที่ฝ่าฝืนข้อห้ามของขนบธรรมเนียมประเพณี ทางศาสนา หรือทางกฎหมาย รูปแบบอาจมีลักษณะเช่นเดียวกับการลงโทษในปัจจุบัน แต่มิได้เป็นปฏิกริยาที่มุ่งต่อการลงโทษ เพราะขาดคุณค่าหรือวัตถุประสงค์ในการลงโทษ

2) ยุคที่สังคมเริ่มมีประมุขหรือกษัตริย์ปกครอง การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเป็นเรื่องของรัฐจัดการ ปฏิกริยาต่อผู้กระทำผิดเป็นเรื่องของกลุ่มหรือสังคม มากกว่าเป็นเรื่องส่วนตัว แต่การลงโทษได้มีวัตถุประสงค์ ในการกระทำเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิดหรือยับยั้งมิให้บุคคลอื่นกระทำความผิด แต่เป็นการลงโทษเพื่อให้ผู้เสียหายพอใจ

3) ยุคปัจจุบัน เป็นยุคที่แสดงให้เห็นปฏิกิริยาที่มุ่งต่อการลงโทษอย่างชัดเจน นั่นคือ การลงโทษเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง ได้แก่ เพื่อแก้แค้นทดแทนเพื่อยับยั้งอาชญากรรม หรือเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ซึ่งก่อให้เกิดสำนักทฤษฎีอาชญาวิทยา 3 สำนัก คือ สำนักคลาสสิก (Classical School) สำนักนีโอคลาสสิก (Neoclassical School) สำนักโพสิทีฟ (Positive School)

สำหรับประเทศไทยก็ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของสำนักโพสิทีฟ โดยเรือนจำ/ทัณฑสถานได้เน้นในกระบวนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง คือ การรักษาความมั่นคงปลอดภัยในการควบคุม (Custody) การปฏิบัติเพื่อแก้ไขผู้กระทำความผิด การจัดสวัสดิการ และการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดสอดคล้องกับหลักกฎหมาย และหลักมนุษยธรรมรวมทั้งการกำหนดมาตรการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดให้สอดคล้องกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของสหประชาชาติ

วัตถุประสงค์ของการลงโทษ

แฮร์รี อาเลน (1998 อ้างใน ผจงจิตต์ อธิคมนันท์, 2546: 156) ได้กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการลงโทษมีไว้เพื่อการป้องปรามผู้กระทำความผิดไม่ให้กระทำความผิดอีก และผู้อื่นไม่ให้กระทำความผิดในลักษณะเดียวกัน ได้ให้หลักการกระทำผิดไว้ ดังนี้

- 1) หลักพื้นฐานเบื้องต้นในการกระทำของมนุษย์ในสิ่งสมควรก่อให้เกิดประโยชน์และความสุขแก่คนจำนวนมาก
- 2) อาชญากรรมจะต้องเป็นการกระทำที่มีผลเสียหายต่อบุคคลโดยตรง และยังกระทบไปถึงสังคมด้วย
- 3) การป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรมมีความสำคัญยิ่งกว่าการลงโทษ เนื่องจากการลงโทษไม่ได้ทำให้แก้ปัญหาอาชญากรรมได้
- 4) ขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรม และวิธีพิจารณาในศาลเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกสังคมให้ความสนใจอย่างยิ่ง รวมทั้งการพิจารณาถึงหลักสิทธิของจำเลยด้วย
- 5) วัตถุประสงค์ในการลงโทษก็เพื่อจะแก้ไขปรับปรุงให้บุคคลไม่กระทำความผิด ในขณะเดียวกันการลงโทษก็ควรจะพิจารณาด้วยความรอบคอบและเป็นธรรมแก่ผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะการลงโทษไม่ควรรุนแรงยิ่งไปกว่าการเสียหายที่เกิดขึ้น
- 6) การลงโทษจำคุกผู้ต้องขัง ควรได้รับการจำแนกตามอายุ เพศ และความรุนแรงในการกระทำความผิด

ทั่วโลกได้มุ่งไปถึงความหวังของสังคมที่จะให้ผู้กระทำความผิดได้รับการแก้ไขและกลับเป็นพลเมืองดีของสังคมอีกครั้ง ภายหลังจากปลดปล่อยพ้นโทษ แม้ผู้กระทำความผิดจะได้รับโทษอาญาตามกฎหมายแต่ในขณะเดียวกัน ในห้วงเวลาที่ต้องรับโทษอยู่ ยังมีมาตรการอื่นๆ ควบคู่ไปด้วย โดย

จะต้องให้การศึกษา ฝึกวิชาชีพตลอดระยะเวลาที่ต้องโทษ นอกจากนี้ ระบบเรือนจำหลายแห่งยังมีโครงการบ้านกึ่งวิถี (Haft – way –House) โครงการปล่อยออกไปทำงานนอกเหนือจากการพักการลงโทษ แนวความคิดทางสังคมเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดนับแต่ในอดีตมาจนถึงปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาอยู่ตลอดเวลา โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้จะขึ้นอยู่กับ ค่านิยม วัฒนธรรม ความเจริญก้าวหน้าทางสังคม และปฏิกิริยาของผู้คนในสังคม ซึ่งแต่เดิมนั้นแนวความคิดในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด มักจะมุ่งเน้นไปที่การปฏิบัติเพื่อการแก้แค้น ทดแทน ให้สาสมกับความผิดที่บุคคลเหล่านี้ได้กระทำให้ขึ้นด้วยการใช้วิธีการอันรุนแรงและโหดร้ายทารุณ ซึ่งถือว่าเป็นการข่มขู่เหล่าอาชญากรและผู้คนในสังคมให้เกิดความเกรงกลัว ไม่กล้าที่จะทำความผิด หรือก่ออาชญากรรมต่างๆ แต่ต่อมาเมื่อสังคมมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น มีวิวัฒนาการของกฎหมายอาญาที่คำนึงถึงหลักมนุษยธรรมมากขึ้นด้วย การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องขังจึงได้หันไปมุ่งเน้นในด้านการแก้ไข ปรับปรุงฟื้นฟูบุคลิกภาพ และพฤติกรรมของผู้ที่ได้กระทำความผิดเพื่อไม่ให้หวนกลับไปก่ออาชญากรรมขึ้นอีก ภายหลังพ้นโทษ โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ ป้องกันมิให้สังคมต้องได้รับความเดือดร้อนจากบุคคลเหล่านี้ และด้วยแนวความคิดดังกล่าวนี้เอง การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในปัจจุบันจึงแตกต่างไปจากเดิมมาก

สำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในประเทศไทย แต่เดิมนั้นการปฏิบัติต่อบุคคลผู้กระทำผิดจะมีวัตถุประสงค์มุ่งไปในทางแก้แค้น ตอบแทนผู้ที่กระทำความผิดนั้นๆ โดยมีการใช้เครื่องพันธนาการ และวิธีการลงโทษที่ทารุณโหดร้าย นอกจากนั้นสภาพความเป็นอยู่ที่ถูกจองจำก็ยังมีลักษณะที่เลวร้าย เช่น อาหารการกิน หรือปัจจัยที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิต แต่อย่างไรก็ตามการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในประเทศไทยในระยะต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไป โดยคำนึงถึงหลักมนุษยธรรมมากยิ่งขึ้น ได้มีการเอาแนวความคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโดยมนุษยธรรมเข้ามาเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในประเทศไทย จนปัจจุบันนี้อาจกล่าวได้ว่าความคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างมีมนุษยธรรมดังกล่าวนี้ ได้กลายมาเป็นกระแสหลักสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในประเทศไทย ความหมายของ “การปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง” ในปัจจุบันนี้จึงหมายถึงการปรุงแต่งแก้ไข และการพัฒนาบุคลิกภาพผู้ต้องขัง เพื่อฟื้นฟูสภาวะทางร่างกาย จิตใจ อาชีพ และสถานภาพทางสังคมของผู้ต้องขังที่เสื่อมโทรมไปแล้วให้กลับคืนสู่สภาวะใหม่จนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2547: 216-217)

นัทธี จิตสว่าง (2542: 24-29) กล่าวว่า เมื่อได้มีการกระทำผิดเกิดขึ้นของสังคม เพราะหากสังคมไม่จัดการกับคนที่ทำผิดก็เท่ากับว่า สังคมยอมรับในการกระทำผิดดังกล่าว แต่การที่สังคมจะจัดการกับคนที่กระทำผิดอย่างไรขึ้นอยู่กับความเชื่อของสังคม ในแต่ละยุคแต่ละสมัยเกี่ยวกับสาเหตุของการกระทำผิด และเหตุผลที่ต้องปฏิบัติกับคนที่กระทำผิดที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันมีวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติ หรือลงโทษผู้กระทำผิดที่เกิดขึ้น คือ

1) การลงโทษเพื่อการทดแทน (Retribution) เป็นการลงโทษเพื่อแก้แค้นเป็นการลงโทษที่เก่าแก่ มีลักษณะรุนแรงแต่การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนก็เป็นวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับความรู้สึกของประชาชนโดยทั่วไป ที่ต้องการจะเห็นคนที่ทำร้ายผู้อื่นได้รับผลร้ายเช่นกัน เป็นการลงโทษที่ชดเชยและสาสม กับความผิดเพื่อให้เกิดความยุติธรรมตามหลัก “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน

การที่สังคมเข้ามารับหน้าที่ในการลงโทษผู้กระทำความผิด เพื่อป้องกันไม่ให้มีการแก้แค้นกันเอง และช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่า โดยการลงโทษผู้ที่ได้ละเมิดให้ได้รับผลร้ายอย่างสาสม และเพื่อทดแทนกันอย่างยุติธรรม แต่ก็มีจุดอ่อน คือ การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนนั้น ไม่ได้มองถึงประโยชน์ในอนาคต ไม่ได้พิจารณาถึงการป้องกันไม่ให้กระทำความผิดเกิดขึ้นอีก และไม่ได้ทำให้เกิดผลอะไรกลับมา แต่คำนึงถึงความเหมาะสมของโทษกับความผิดที่ได้กระทำ และเป็นการยากที่จะวัดขนาดความรุนแรงของการลงโทษกับความผิด ว่ามีความเท่าเทียมกันจริงหรือไม่ โดยปัจจุบันการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนลดความสำคัญลงในปัจจุบันแต่ยังคงมีอยู่ เพราะว่าสอดคล้องกับความรู้สึกของผู้เสียหาย และประชาชนทั่วไป

2) การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) เป็นผลมาจากแนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม ซึ่งเชื่อว่าการกระทำผิดเกิดขึ้นจากคนไม่เกรงกลัวกฎหมายหรือการบังคับใช้กฎหมายอ่อนแอ ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีเหตุผล และมีเจตจำนงเสรี (Free Will) ที่จะเลือกทำสิ่งที่ทำให้ตนเองได้รับประโยชน์และพอใจ แต่ไม่เลือกกระทำความผิดที่ทำให้เกิดความทุกข์ และความเจ็บปวด มนุษย์จึงเห็นว่าได้ประโยชน์มากกว่าจึงกล้าเสี่ยงทำผิด การลงโทษจึงควรมีขึ้นเพื่อป้องกันการกระทำผิด โดยการทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกว่าการกระทำก่อให้เกิดความเจ็บปวดจากการทำความผิดมากกว่าได้รับความพอใจแล้วเขาก็จะหลีกเลี่ยงที่จะกระทำความผิด การลงโทษมีผลในการข่มขู่และยับยั้ง จะต้องมีความแน่นอน รวดเร็ว เสมอภาค และโทษที่เหมาะสม

3) การลงโทษเพื่อตัดโอกาสการทำความผิด (Incapacitation) อาชญากรรมย่อมไม่เกิดขึ้น ถ้าไม่มีอาชญากร ไม่มีโอกาสที่จะกระทำ การลงโทษลักษณะนี้ โดยเป็นการตัดโอกาสที่จะกระทำความผิด มุ่งป้องกันการกระทำผิด โดยการทำให้เขาหมดโอกาสที่จะกระทำความผิดขึ้น การจำคุกเป็นวิธีที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย เป็นการป้องกันผู้กระทำความผิดออกไปจากสังคมให้ปลอดภัย แต่การจำคุกเป็นวิธีที่แยกผู้กระทำความผิดออกไปจากสังคมให้ปลอดภัยเป็นการชั่วคราว ผู้กระทำความผิดยังต้องกลับไปอยู่ในสังคมในท้ายสุด และเมื่อกลับมาแล้วผู้กระทำความผิดอาจมีความโกรธแค้นสังคมยิ่งขึ้น เป็นผลเนื่องจากการลงโทษที่เขาได้รับหรือปรับตัวเข้ากับสังคมยากขึ้นเพราะสังคมไม่ยอมรับเนื่องจากเขามีตราว่าเป็นคนคุกในทางทัศนวิทยา ผู้กระทำความผิดซ้ำซาก กระทำความผิดติดนิสัย หรือการกระทำโดยอาศัยความชำนาญพิเศษ อาชญากรอาชีพ พวกค้ายาเสพติด บุคคลเหล่านี้ยากต่อการแก้ไข ควรต้องออกจากสังคมให้

เป็นเวลานานพอ เพื่อให้ความชราภาพทำลายศักยภาพในการประกอบอาชญากรรมของเขา และสังคมนั้นจะได้ปลอดภัยจากอาชญากรรม

4) การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitation) เป็นแนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม กล่าวคือ การกระทำผิดของมนุษย์ถูกกำหนดจากปัจจัยต่างๆ มนุษย์ไม่สามารถเลือกกระทำได้อย่างอิสระ ใช้เหตุผลในการเลือก แต่มนุษย์นั้นถูกกดดันหล่อหลอมจากสิ่งแวดล้อมและปัจจัยต่างๆ จนมีบุคลิกที่บกพร่อง และหันไปสู่การกระทำผิด ดังนั้นการกระทำของมนุษย์เป็นผลมาจากปัจจัยหลายอย่างรวมกัน ได้แก่ปัจจัยทางจิตวิทยา ปัจจัยทางชีวภาพ และปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม ทางสังคม ปัจจัยเหล่านี้ขึ้นอยู่กับอาการควบคุมของมนุษย์ ดังนั้นการกระทำผิดจึงเกิดจากปัจจัยหลายอย่างรวมกัน ซึ่งอาจแตกต่างกันไปแต่ละบุคคล การลงโทษจึงไม่ควรมุ่งเน้นที่การกระทำผิดเป็นหลัก แต่ควรพิจารณาที่สาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำผิดและแก้ไขไปที่สาเหตุนั้น

การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดจึงเน้นที่ตัวผู้กระทำมากกว่าการกระทำผิด โดยเน้นการศึกษาผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคลหรือการจำแนกลักษณะเพื่อหาสาเหตุการกระทำผิดและแนวทางแก้ไข ทั้งนี้เพราะสังคมจัดให้มีการลงโทษก็เพื่อเปิดโอกาสให้สังคมได้แก้ไขผู้กระทำผิด ดังนั้นระยะเวลาของการลงโทษจำคุกขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้กระทำที่จะแก้ไขตัวเอง เช่น คดีฆ่าอาจได้รับการปล่อยตัวก่อนผู้ต้องขังคดีลักทรัพย์ที่กระทำผิดซ้ำซาก ถ้าผู้ต้องขังคดีฆ่าสามารถสำนึกผิด และมีพฤติกรรมตามที่สังคมต้องการและมีแนวโน้มว่าจะไม่กระทำผิดซ้ำอีก

วัตถุประสงค์ของการลงโทษในปัจจุบัน เน้นหนักในการลงโทษเพื่อการอบรมแก้ไข แต่การลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นก็ยังคงปรากฏอยู่ในความคาดหวังของสังคม โดยรัฐยังต้องลงโทษเพื่อตอบสนองความรู้สึกของประชาชนกรณีมีอาชญากรรมรุนแรงเกิดขึ้น ในขณะเดียวกันการลงโทษยังเป็นการกระทำให้คนทั่วไปเกิดความเกรงกลัวในการถูกลงโทษ การลงโทษจึงมุ่งเพื่อข่มขู่ยับยั้งเช่นกัน และการลงโทษโดยการจำคุกนั้นยังถือเป็นการลงโทษเพื่อคัดออกจากสังคมด้วย

1.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัยของกรมราชทัณฑ์

กรมราชทัณฑ์ได้พัฒนาระบบการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยให้แก่ผู้กระทำผิดและถือว่าเป็นภารกิจหลักควบคู่กับการควบคุมผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีพื้นฐานมาจากความคิดที่ว่าผู้กระทำผิดเป็นผู้ที่สามารถแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทิศทางที่ดีได้ หากได้รับโอกาส ดังนั้น จึงได้มีการพัฒนาวิธีการเพื่อเป็นเครื่องมือในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดแต่ละกลุ่ม แต่ละประเภทความผิดตามความจำเป็นและความเหมาะสม

เนื่องจากการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดโดยโปรแกรมการแก้ไขพื้นฐานซึ่งใช้ปฏิบัติกับผู้ต้องขังทั่วไป ได้แก่ การฝึกวิชาชีพ การให้การศึกษา การอบรมทางศีลธรรม เป็นเพียงการฝึกทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตในสังคมให้กับผู้ต้องขัง แต่การแก้ไขฟื้นฟูด้วยวิธีการดังกล่าวยังไม่ได้ลงลึกถึงสาเหตุและมูลเหตุของจิตใจตลอดจนพฤติกรรมในการกระทำความผิดของผู้ต้องขังแต่ละประเภท แต่ละบุคคลซึ่งมีความแตกต่างกัน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาโปรแกรมแก้ไขผู้ต้องขังอีกระดับหนึ่งเป็นโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูเฉพาะแยกตามประเภทคดี และตามพฤติกรรม

1) แนวทางการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานสุดท้ายในกระบวนการยุติธรรมนอกจากจะมีหน้าที่ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดตามคำพิพากษาของศาลแล้วยังมีหน้าที่ในการแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาพฤตินิสัยผู้กระทำผิด ให้กลับสู่สังคมได้อย่างปกติ อย่างไรก็ตามผู้กระทำผิดเหล่านี้ ได้ถูกหล่อหลอมจากสังคม หรือสภาพแวดล้อมมาเป็นเวลานาน การแก้ไขในเรือนจำเพียงระยะเวลาสั้นๆ จึงเป็นเรื่องที่ยากลำบาก ดังนั้นการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำ จึงต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่การรับตัวมาคุมขัง จนถึงการดูแลหลังการปลดปล่อย โดยแต่ละขั้นตอนจะมีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1.1 การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มุ่งจัดให้ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ในเรือนจำ ได้แก่ การฝึกวิชาชีพ การให้การศึกษา การอบรมทางศีลธรรมจรยา ตลอดจนกิจกรรมทางศาสนา ศาสนิกกรรมและนันทนาการต่างๆ การแก้ไขฟื้นฟูดังกล่าวไม่ได้ลงลึกถึงมูลเหตุของจิตใจตลอดจนพฤติกรรมในการกระทำความผิด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขฟื้นฟูขั้นมาอีกระดับ

1.2 การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ เป็นแนวทางที่มุ่งปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ต้องขัง โดยเฉพาะพฤติกรรมอาชญากรซึ่งจะมีหลักสูตรเฉพาะในการให้ความรู้และฝึกทักษะรวมทั้งการใช้กระบวนการกลุ่มเป็นเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมผู้ต้องขังแต่ละกลุ่มตามความเหมาะสม ซึ่งการแก้ไขผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะนี้อาจจัดแบ่งกลุ่มตามประเภทคดีหรือพฤติกรรมการกระทำความผิดทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการจัดโปรแกรมว่าจะมุ่งแก้ไขผู้ต้องขังกลุ่มใด

2) วิธีปฏิบัติงานด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ การที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดโดยเฉพาะผู้กระทำผิดที่อยู่ในสภาพควบคุมส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับโปรแกรมการแก้ไขพื้นฐานที่ดำเนินการกันอยู่ทั่วไป แต่เนื่องจากการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังด้วยโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูพื้นฐานยังไม่ได้ลงลึกถึงสาเหตุ และมูลเหตุของจิตใจในการกระทำความผิด โดยมีการให้ความรู้และใช้กระบวนการกลุ่มเป็นเครื่องมือ (นัทธี จิตสว่าง, 2546: 2)

2.1) โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูพื้นฐาน เป็นโปรแกรมที่ผู้ต้องขังทุกคนจะได้รับและผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ซึ่งมีผู้บัญชาการเรือนจำเป็น

ประธานและหัวหน้าฝ่ายต่างๆ แล้วส่งผู้ต้องขังเข้าแดนโรงงาน และปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามที่เรือนจำกำหนด ได้แก่ การอบรมจิตภาวนา การศึกษาสามัญ การฝึกวิชาชีพ

2.1.1 การจัดการศึกษา การศึกษาเป็นกระบวนการหรือผลผลิตของการฝึกฝนและเป็นประสบการณ์ในชีวิตซึ่งจะก่อรูปทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลการศึกษาในเรือนจำ การศึกษาในเรือนจำที่จะให้กับผู้กระทำความผิดเป็นความตั้งใจ ความพยายามที่จะให้ผู้ต้องขังเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและให้ผู้ต้องขังเรียนรู้เพื่อการปรับตัวเข้าสู่สังคมภายนอกเมื่อตนพ้นโทษ การศึกษาเป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการพัฒนา ปรับเปลี่ยนแก้ไขคนให้มีคุณภาพ กรมราชทัณฑ์จึงได้ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้กระทำผิดได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง ปรับแนวคิด รู้จักผิดชอบชั่วดี คิดกระทำการในสิ่งที่เหมาะสม ถูกต้อง สร้างสรรค์ เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และผู้รับด้วยแนวทางต่างๆ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ศึกษาอย่างต่อเนื่อง การศึกษาที่จัดให้ผู้ต้องขังในเรือนจำจะเหมือนกับบุคคลทั่วไป (กรมราชทัณฑ์, 2548: 6) ประกอบด้วย การจัดการศึกษายาสามัญ ได้แก่ การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาระดับอุดมศึกษา การจัดการศึกษาสายอาชีพ ได้แก่ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) นอกจากนี้ยังจัดการศึกษาในรูปแบบอื่นๆ เช่น การศึกษาวิชาชีพคอมพิวเตอร์ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม การฝึกอบรมลูกเสือ – ยุวกาชาด ห้องสมุดพร้อมปัญญา โครงการศูนย์การเรียนรู้

2.1.2 การฝึกวิชาชีพ แต่เดิมการศึกษาวิชาชีพเป็นการลงโทษอย่างหนึ่งของผู้ต้องขังต้องทำงานอย่างเลี่ยงไม่ได้ แต่เมื่อมีการจัดให้มีการให้บำเหน็จ รางวัลตอบแทนการทำงานได้ทำให้ผู้ต้องขังเกิดกำลังใจในการฝึกวิชาชีพอย่างแท้จริงการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในเรือนจำแบ่งเป็น

(1) การฝึกวิชาชีพตามความเหมาะสม เป็นการฝึกวิชาชีพตามความรู้ความสามารถของผู้ต้องขัง และตามวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น เช่น ภาคเหนือเป็นการแกะไม้สัก ภาคใต้เป็นผลิตภัณฑ์จากหอย

(2) การฝึกวิชาชีพที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ภายหลังพ้นโทษ

- การฝึกวิชาชีพระยะสั้น เช่น การวาดแผนโบราณ การทำกรอบรูปวิทยาศาสตร์ การทำเครื่องปั้นดินเผา การวาดภาพ การซ่อมรองเท้า การจักสาน การเสริมสวย การทำขนม

- การฝึกวิชาชีพระยะยาว เช่น ช่างไม้แกะสลัก ช่างสีเครื่องเรือนไม้ ช่างปูน ช่างเชื่อมโลหะ ช่างยนต์ ช่างเย็บจักรอุตสาหกรรม

2.1.3 การพัฒนาจิตใจ ศาสนาเป็นเครื่องมือยึดเหนี่ยวบุคคลให้กระทำความดี ละเว้นจากความชั่ว ศาสนามีอิทธิพลและมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของคนทั่วไป

การใช้แนวสอนทางศาสนาทำหน้าที่เพื่อหล่อหลอมจิตใจผู้ต้องขัง มุ่งสอนให้บุคคลมีจิตใจที่สำนึกผิดละเว้นจากการกระทำความชั่วร้าย ช่วยกล่อมเกล่าจิตใจที่แข็งกระด้างให้มีเมตตา ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ มักขาดความสำนึกในศีลธรรมอันดีและถูกชักจูงให้กระทำความผิดกฎหมายได้ง่าย ดังนั้นจึงต้องพยายามที่จะฝึกอบรมจิตใจของเขาให้เข้มแข็ง มีความมั่นคงและมีความเจริญงอกงามด้วยศีลธรรม การพัฒนาจิตใจจึงเป็นรากฐานสำคัญที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาด้านอื่นๆ (กรมราชทัณฑ์, 2548: 9)

2.1.4 การจัดสวัสดิการและนันทนาการ เป็นการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ตามมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและตามหลักสิทธิมนุษยชน โดยการจัดสวัสดิการด้านปัจจัย 4 และการสงเคราะห์ในด้านอื่นๆ ควบคู่ไปกับการเล่นดนตรี กีฬา การออกกำลังกาย รวมทั้งกิจกรรมนันทนาการต่างๆ

2.2 โปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูเฉพาะ เนื่องจากการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังด้วย โปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูพื้นฐานยังได้ลงลึกถึงสาเหตุและมูลเหตุจูงใจ ดังนั้นกรมราชทัณฑ์จึงได้มีการพัฒนา โปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูมาเป็นโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูเฉพาะ ที่มุ่งปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้ต้องขังแต่ละกลุ่ม เช่น โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังคดียาเสพติด (ผู้ร้ายย่อย) โปรแกรมการปรับพฤติกรรมผู้กระทำความผิดที่ใช้ความรุนแรง โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ โปรแกรมการแก้ไขผู้ใช้ความรุนแรงในครอบครัว โปรแกรมการปรับพฤติกรรมผู้กระทำความผิดอันเนื่องมาจากการดื่มสุรา โปรแกรมแก้ไขผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย

1.3 การควบคุมและการพัฒนาพฤตินิสัยในต่างประเทศ (งานราชทัณฑ์เปรียบเทียบ, 2551: 30 -34)

การควบคุมและการแก้ไขฟื้นฟูในประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษมีแนวความคิดว่าการจำคุกนั้นเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดในคดีที่ร้ายแรงและเป็นการปกป้องสาธารณะจากอันตรายรุนแรงที่กระทำโดยผู้กระทำความผิด ในด้านการควบคุมมีการนำเทคโนโลยีตลอดจนอุปกรณ์ป้องกันการหลบหนีต่าง ๆ มาใช้ สำหรับผู้ต้องขังที่ต้องควบคุมอย่างเข้มงวดจะถูกควบคุมกระจายกันไปตามเรือนจำต่าง ๆ ตามระบบที่เรียกว่า การกระจายการคุมขัง ประเทศอังกฤษมีความพร้อมในด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและได้ให้เจ้าหน้าที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กรโดยมีการนำเสนอสิ่งใหม่ ๆ ในการทำงาน และให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ต้องขังส่งเสริมให้ผู้ต้องขังรักษาวินัยของตนเองทำให้การควบคุมผู้ต้องขังมีประสิทธิภาพ

การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในงานราชทัณฑ์ของประเทศไทย

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของประเทศไทย มีการแยกผู้ต้องขังแต่ละประเภทอย่างเป็นระบบและชัดเจน ผู้ต้องขังเด็ดขาดที่ต้องรับโทษจำคุกเกินกว่า 3 เดือน จะถูกส่งไปยังศูนย์จำแนกลักษณะซึ่งจะประจำตามเรือนจำท้องถิ่น และเข้ารับการจำแนกเป็น 4 ประเภท ประเภท A หมายถึง ผู้ต้องขังที่เป็นอันตรายต่อสังคม หรือความมั่นคง ประเภท B หมายถึง ผู้ต้องขังที่ไม่จำเป็นต้องควบคุมอย่างเข้มงวดมากแต่มีแนวโน้มที่จะหลบหนี ประเภท C หมายถึง ผู้ต้องขังที่ไม่พยายามหลบหนี แต่ยังคงควบคุมตลอดเวลา ผลของการจำแนกจะทำให้ผู้ต้องขังสามารถย้ายจากแดนที่มีการควบคุมเข้มงวดไปยังที่มีการควบคุมเข้มงวดน้อยลง หรือย้ายเรือนจำ และสามารถออกไปอยู่ในชุมชนได้

สำหรับมาตรการในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง มีการจัดการศึกษาดังแต่ผู้ไม่รู้หนังสือ จนถึงระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งมีการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังสอบเทียบวุฒระดับประกาศนียบัตรจากสถาบันภายนอกได้ รวมทั้งจัดให้มีการฝึกวิชาชีพ และการทำงานของผู้ต้องขัง มีทั้งระบบอุตสาหกรรม และภาคเกษตรกรรม มีการนารายได้จากการจำหน่ายสินค้าที่เกิดจากการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังนำไปชดเชยค่าเสียหายให้กับผู้เสียหายด้วย นอกจากนี้มีการจัดการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเฉพาะด้าน คดีความผิด เช่น ผู้กระทำผิดทางเพศ ผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยใช้ทีมงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ตลอดจนมีการเตรียมความพร้อมให้ผู้ต้องขังก่อนปล่อย และให้การสงเคราะห์หลังปล่อย สังกัดกระทรวงมหาดไทย

การควบคุมและการแก้ไขฟื้นฟูในประเทศญี่ปุ่น

เรือนจำในประเทศญี่ปุ่นนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ เรือนจำ (Prison) มีหน้าที่ควบคุมนักโทษที่ถูกพิพากษาจำคุก ทัณฑสถานวัยหนุ่ม (Juvenile Prison) มีหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขังที่เป็นเยาวชนหรือวัยหนุ่มอายุต่ำกว่า 26 ปี และสถานคุมขัง (Detention House) มีหน้าที่ควบคุมผู้กระทำผิดระหว่างพิจารณาคดี ในแต่ละเรือนจำ ประกอบไปด้วย ฝ่ายต่าง ๆ คือ ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ฝ่ายจำแนกลักษณะและเตรียมการพักการลงโทษ ฝ่ายดูแลทางการแพทย์ ฝ่ายบริหารจัดการโปรแกรม และฝ่ายบำบัดทางราชทัณฑ์ สำหรับมาตรการที่ใช้ในการป้องกันเหตุร้าย และรักษาระเบียบวินัยผู้ต้องขังในเรือนจำนั้น มีทั้งการใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น ระบบโทรทัศน์วงจรปิด วิทยุสื่อสาร เครื่องตรวจจับในเวลากลางคืน ควบคู่ไปกับการอบรมและฝึกระเบียบวินัยให้กับผู้ต้องขัง ซึ่งมีลักษณะเข้มงวดคล้ายการฝึกของทหาร

การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในงานราชทัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่น

ลักษณะผู้ต้องขังในเรือนจำของประเทศญี่ปุ่นเป็นผู้ที่ได้รับการพิจารณาแล้วว่าควรที่จะถูกแยกออกจากสังคมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ประเทศญี่ปุ่นจะมีระบบการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่เป็นระบบและชัดเจน นั่นคือ มีศูนย์จำแนกลักษณะผู้ต้องขังประจำภาคต่าง ๆ รวม 8 แห่ง มีการจัดแบ่งกลุ่มแยกประเภทผู้ต้องขังออกเป็นชั้นต่าง ๆ และการปฏิบัติงานแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในแต่ละชั้นตามความเหมาะสม นอกจากนี้ยังมีการทดสอบทางจิตวิทยา เช่น การทดสอบความพร้อม การทดสอบบุคลิกภาพ การทดสอบทัศนคติรวมทั้งสติปัญญา และมีการจำแนกซ้ำเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง

สำหรับมาตรการในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ได้มีการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ต้องขังจนถึงระดับปริญญาตรี เป็นหลักสูตรการศึกษาทางไกลมีผู้สอนที่เป็นเจ้าหน้าที่เรือนจำและอาสาสมัครจากภายนอก มีการใช้หลักทางศาสนาแก้ไขฟื้นฟูทางด้านจิตใจในประเทศญี่ปุ่น จะมีอนุศาสตราจารย์ที่เป็นอาสาสมัครจากภายนอกเรือนจำเท่านั้น ผู้ต้องขังในเรือนจำจะต้องทำงานเพื่อฝึกให้ผู้ต้องขังมีระเบียบวินัย และจะได้รับใบประกาศนียบัตรหรือใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเมื่อสำเร็จตามหลักสูตร ในประเทศญี่ปุ่นมีการจัดอุตสาหกรรมในเรือนจำ และการทำงานภายนอกเรือนจำ สำหรับการอุตสาหกรรมในเรือนจำ มีทั้งรัฐ เป็นผู้จัดหาวัตถุดิบในการผลิตทั้งหมดหรือบางส่วนรวมทั้งจัดหาตลาดสำหรับขายด้วย ส่วนอีกรูปแบบหนึ่ง คือ รัฐให้เอกชนผู้ทำสัญญาเป็นผู้จัดหาวัตถุดิบ และสิ่งจำเป็นอื่น ๆ ในการผลิตทั้งหมด โดยจะต้องจ่ายเงินให้รัฐสำหรับค่าจ้างแรงงานผู้ต้องขัง สำหรับผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นจากอุตสาหกรรมในเรือนจำจะมีองค์กรที่มีชื่อเรียกว่า “Japanese Correctional Association” หรือ JCA เพื่อทำหน้าที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ และส่งเสริมผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากฝีมือผู้ต้องขังโดยมีตราสินค้าว่า “CAPIC” การทำงานของผู้ต้องขังในเรือนจำรัฐจะให้รางวัลตอบแทนเป็นสินน้ำใจแก่ผู้ต้องขัง โดยจะจ่ายให้เป็นเบี้ยเลี้ยง เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้ต้องขังมีความตั้งใจที่จะทำงานมากขึ้น เงินในส่วนนี้รัฐจะเป็นผู้เก็บไว้ และจะจ่ายให้ผู้ต้องขังเมื่อพ้นโทษแล้ว แต่ผู้ต้องขังสามารถเบิกเงินเพื่อใช้จ่ายหรือซื้อสิ่งของจำเป็นขณะที่อยู่ในเรือนจำได้ ส่วนการทำงานภายนอกเรือนจำ (Prison Camps Outside) โรงงานอุตสาหกรรมบางแห่งจะเปิดภายนอกเรือนจำทั้งที่รัฐเป็นเจ้าของ และเป็นผู้ดำเนินการ โดยผู้ต้องขังจะทำงาน และพักอาศัยอยู่ในนั้น ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งคือให้ภาคเอกชนเป็นผู้ดำเนินการ สำหรับในรูปแบบนี้ผู้ต้องขังจะต้องเดินทางจากเรือนจำไปยังโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งอยู่ภายนอกเรือนจำ แบบเข้าไปเย็นกลับในทุก ๆ วันหรืออาจจะให้ผู้ต้องขังพักอาศัยในหอพักซึ่งติดอยู่กับโรงงานอุตสาหกรรมนั้นก็ได้

ประเทศญี่ปุ่นนั้นนับว่ามีการจัดสวัสดิการที่ดีให้แก่ผู้ต้องขัง ทั้งด้านอาหาร และความเป็นอยู่ รวมทั้งด้านการแพทย์ และการรักษาพยาบาล ซึ่งมีอัตราส่วนระหว่างแพทย์กับผู้ต้องขัง

คือ 1:129 โดยมีการให้ทุนการศึกษาทางการแพทย์เพื่อกิจการราชทัณฑ์ ในแต่ละเรือนจำของประเทศ ญี่ปุ่นจะมีแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ประจำอยู่นอกจากนี้ยังมีบริการจากอาสาสมัครเข้ามา มีส่วนร่วมช่วยเหลือกิจการของเรือนจำ และยังมีสมาคมต่าง ๆ ทั้งหมด 68 แห่งทั่วประเทศหรืออย่างน้อย 1 แห่งใน ทุก ๆ เขตการปกครอง เข้ามาช่วยเหลือแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังด้วยในส่วนของกรรงทูลกระหม่อม ผู้ต้องขัง มีสิทธิยื่นเรื่องราวร้องทุกข์เพื่อร้องเรียน โดยการร้องทุกข์ด้วยวาจาต่อผู้บัญชาการเรือนจำ หรือเป็นลายลักษณ์อักษรต่อผู้ตรวจการเรือนจำสำหรับการเตรียมการและการปฏิบัติหลังปล่อย เรือนจำ จะจัดสถานที่พักไว้ให้ผู้ต้องขังในสภาพที่ผ่อนคลาย และใกล้เคียงกับสภาพสังคมภายนอกมากที่สุด มีการจัดโปรแกรมเตรียมการก่อนปล่อยโดยการอบรมแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของเรือนจำ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักจัดหางาน และพนักงานคุมประพฤติ

การควบคุมและการแก้ไขฟื้นฟูในประเทศสิงคโปร์

งานราชทัณฑ์ของประเทศสิงคโปร์สังกัดกระทรวงมหาดไทย จะเน้นหนักไปที่การควบคุม และการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง รวมทั้งการพัฒนาเจ้าหน้าที่ เรือนจำประเทศสิงคโปร์ จะควบคุมผู้ต้องขังที่กระทำความผิดคดีเด็ดขาดแล้วและอยู่ในระหว่างพิจารณาคดี โดยให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในด้านการอบรม แก้ไข ฟื้นฟู การจัดสวัสดิการ การสงเคราะห์ เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้ผิดยาเสพติด โดยถือว่าผู้เสพยาเสพติดไม่ใช่อาชญากรแต่เป็นผู้ป่วยและมีสถานที่เพื่อเตรียมการปล่อยเรือนจำของประเทศสิงคโปร์ทั้งหมดสามารถแบ่งประเภทตามมั่นคงได้ 3 ระดับ คือ ระดับความมั่นคงสูง ระดับความมั่นคงปานกลาง และระดับความมั่นคงต่ำงานราชทัณฑ์ประเทศสิงคโปร์ได้ร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ของรัฐ ชุมชนต่าง ๆ รวมทั้งครอบครัวของผู้กระทำผิด งานราชทัณฑ์ประเทศสิงคโปร์ยังได้สร้างความผูกพันทางสังคม และการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ต้องขังได้รับการดูแลภายหลังการปล่อยตัวด้วย

การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในงานราชทัณฑ์ของประเทศสิงคโปร์

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของสิงคโปร์จะมีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังซ้ำเพื่อการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างถูกต้อง จากการใช้วิธีการวิเคราะห์ศึกษา ประวัติผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล โดยศูนย์แรกรับผู้ต้องขังใช้ระยะเวลาระหว่าง 4-8 สัปดาห์ หลังจากนั้นกรรมการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังซ้ำประเทศสิงคโปร์จะจำแนกลักษณะผู้ต้องขังออกเป็น ประเภทที่จะไม่กระทำผิดซ้ำ ประเภทที่จะไม่กระทำผิดซ้ำ (หากได้รับการพัฒนาแก้ไข) ประเภทที่มีแนวโน้มว่าจะกระทำผิดซ้ำและประเภทที่มีโทษน้อยไม่ต้องเข้ารับการฟื้นฟูแก้ไข สำหรับผู้ต้องขังที่เป็นเยาวชนได้มีความร่วมมือกันระหว่างชุมชน เรือนจำ โรงเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันไม่ให้เยาวชนกระทำความผิดอีก นอกจากนี้

ยังให้ผู้ต้องขังที่เป็นเยาวชนได้กลับไปช่วยเหลือชุมชน หรือช่วยแก้ไขซ่อมแซมสิ่งที่ได้ทำเสียหายไปในการกระทำความผิด

การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังของประเทศสิงคโปร์ จะมีทั้งในระหว่างที่ผู้ต้องขังยังคงอยู่ในเรือนจำ และภายหลังจากการได้รับการปล่อยตัวแล้ว โดยอาศัยผู้ต้องขังที่ได้เข้ารับการอบรม ซึ่งเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ มาเป็นพี่เลี้ยงแก่ผู้ต้องขังรายอื่น ๆ โครงสร้างในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังของงานราชทัณฑ์ ประเทศสิงคโปร์ ประกอบไปด้วยขั้นตอนทั้งหมด 3 ขั้นตอน ได้แก่ การดูแลผู้ต้องขังขณะที่อยู่ในเรือนจำ (in-care) ผู้ต้องขังจะมีการตกลงร่วมกันกับเรือนจำ ในการเข้าสู่โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูตามความต้องการ งานราชทัณฑ์ประเทศสิงคโปร์ได้มีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลว่าแต่ละบุคคลนั้นควรมีการพัฒนาอย่างไรเปรียบเสมือนเป็นแผนที่เส้นทางส่วนบุคคลจนกระทั่งได้รับการปล่อยตัว และมีการพัฒนาอยู่เสมอเพื่อให้เกิดความทันสมัย มีระบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นร่วมกันระหว่างผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ยังมีโปรแกรมต่าง ๆ เช่น โปรแกรมการศึกษา โปรแกรมการฝึกกายบริหารและระเบียบแถว โปรแกรมการศึกษาสายสามัญและการศึกษาสายอาชีพ โปรแกรมการอบรมทางศาสนา โปรแกรมการให้คำปรึกษา ในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังจะได้รับมอบหมายให้ทำงานในโรงงานต่าง ๆ ตามความสามารถและจะได้รับค่าแรงจากการทำงาน โดยเรือนจำจะเก็บรักษาไว้และจะคืนเมื่อได้รับการปลดปล่อย และอีกส่วนสามารถนำไปใช้จ่ายขณะที่ผู้คุมขัง ปัจจุบันงานราชทัณฑ์ของประเทศสิงคโปร์ได้ให้เอกชนเข้ามามีส่วนในการบริหารงานของเรือนจำเนื่องจากมีการดำเนินงานที่รวดเร็ว โดยจัดตั้งเป็นหน่วยงานอิสระเรียกว่า Singapore Corporation of Rehabilitative Enterprises (SCORE) โดยมีหน้าที่อยู่ 2 ลักษณะ คือ งานด้านการหาผลประโยชน์และงานด้านการอบรมแก้ไขฟื้นฟู โปรแกรมการ ฝึกวิชาชีพ ซึ่งจะมุ่งเน้นให้ผู้กระทำความผิดได้รับการฝึกฝนงานที่จะช่วยเพิ่มความสามารถในการได้รับการจ้างงาน การฝึกอบรมวิชาชีพที่เป็นที่ต้องการของตลาดในสาขาต่าง ๆ เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านอิเล็กทรอนิกส์ การประกอบอาหาร สำหรับผู้ต้องขังที่เสพยาเสพติด จะถูกควบคุมไว้ที่ศูนย์บำบัดยาเสพติด ระยะเวลา ตั้งแต่ 6 เดือนถึง 36 เดือน การที่จะถูกควบคุมอยู่นานหรือไม่นานขึ้นอยู่กับจำนวนครั้งของการต้องโทษ และความก้าวหน้าในการบำบัดแก้ไขของผู้ต้องขังเองด้วย

การศึกษาเกี่ยวกับการควบคุมและการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังในงานราชทัณฑ์ของประเทศต่างๆ ทั้งในทวีปเอเชีย รวมทั้งการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักวิชาการด้านการแก้ไขและพัฒนาพฤตินิสัย เพื่อการเปรียบเทียบถึงความแตกต่างและความคล้ายคลึงในมาตรการควบคุมและการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังของนานาประเทศกับมาตรการควบคุมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในประเทศไทย ผลสรุปได้ ดังนี้

(1) การควบคุมผู้ต้องขัง พบว่า ในแต่ละประเทศได้มีการนำเทคโนโลยีต่างๆ ตลอดจนอุปกรณ์เสริมความมั่นคงเพื่อป้องกันการหลบหนีมาใช้ในการควบคุมผู้ต้องขัง ในประเทศอังกฤษยังมุ่งเน้นในการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ต้องขัง และผู้ต้องขังที่ต้องถูกควบคุมอย่างเข้มงวดจะกระจายการควบคุมไปตามเรือนจำต่างๆ ตามระบบที่เรียกว่า การกระจายการคุมขัง ในประเทศญี่ปุ่นจะมุ่งเน้นการอบรมและฝึกอบรมวินัยให้กับผู้ต้องขังคล้ายการฝึกของทหาร ประเทศสิงคโปร์ การเข้า-ออก จากโรงงานฝึกวิชาชีพจะมีกล่องสำหรับใส่สิ่งของและจะต้องสวมชุดใหม่

(2) ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง

2.1 การศึกษา ในประเทศญี่ปุ่น หลักสูตรการศึกษาทางไกลจะมีผู้สอนที่เป็นเจ้าหน้าที่เรือนจำและอาสาสมัครจากภายนอก ในประเทศอังกฤษ มีการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังสอบเทียบรับประกาศนียบัตรจากสถาบันภายนอกได้ สำหรับประเทศสิงคโปร์ ผู้ต้องขังจะมีการตกลงร่วมกันกับทางเรือนจำ โดยมีการพิจารณาเป็นรายบุคคลว่าแต่ละบุคคลนั้นควรมีการพัฒนาอย่างไร เปรียบเทียบเป็นแผนที่เส้นทางส่วนบุคคลจนกระทั่งได้รับการปล่อยตัวนอกจากนี้ศูนย์ราชทัณฑ์ต่างๆ ยังออกแบบและผลิตชุดการอ่านนิยาย บทกวีต่างๆ เพื่อให้ผู้ต้องขังได้อ่านและเรียนรู้

2.2 ด้านการจัดสวัสดิการ พบว่าในประเทศญี่ปุ่นจะมีการให้ทุนการศึกษาทางการแพทย์เพื่อกิจการราชทัณฑ์และในแต่ละเรือนจำจะมีแพทย์ประจำอยู่นอกจากนี้ยังมีบริการจากสมาคมและอาสาสมัครเข้ามาช่วยเหลือกิจการของเรือนจำ

2.3 การทำงานและการฝึกวิชาชีพ พบว่าทุกประเทศมีการฝึกวิชาชีพและจัดให้ผู้ต้องขังทำงานในเรือนจำ อย่างไรก็ตามในประเทศญี่ปุ่นผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากฝีมือผู้ต้องขังจะมีองค์กรที่ให้การดูแล คือ JCR รวมทั้งตราสินค้าราชทัณฑ์ เรียกว่า “CAPIC” ในประเทศสิงคโปร์ได้ให้เอกชนเข้ามาทำหน้าที่ดูแลเรื่องการฝึกวิชาชีพภายในเรือนจำ การจัดหาวัตถุดิบ และการตลาด เนื่องจากมีการดำเนินงานที่รวดเร็ว

1.4 แนวคิดการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA)

แนวคิดการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ Public Sector Management Quality Award เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ส่วนราชการต่างๆ นำไปใช้เป็นการยกระดับและพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการให้เป็นหน่วยงานที่มีผลการปฏิบัติงานสูงและมีมาตรฐานการทำงานเทียบเคียงกับมาตรฐานสากล

รางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award: PMQA) เป็นรางวัลสูงสุดที่มอบให้กับหน่วยงานภาครัฐที่มีการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ

ได้ทัดเทียมมาตรฐานสากล ซึ่งได้มาด้วยความเพียรพยายาม ความอดทน หลอมรวมกับความตั้งใจจริงของทุกคนในองค์กร เพื่อนำพ้องค์กรให้ก้าวสู่ความเป็นเลิศ

ความเป็นมาของการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ.2546-2550) กำหนดให้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการและวิธีการทำงานเพื่อยกระดับขีดความสามารถของหน่วยงานภาครัฐ โดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นหลักการบริหารราชการที่ได้รับการตราขึ้นเป็นกฎหมายดังที่ปรากฏในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545 มาตรา 3/1 และต่อมาได้ออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 เพื่อให้มีแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น โดยกำหนดเป้าหมายของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจภาครัฐ มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เกินจำเป็น ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ รวมทั้งมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ

เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งมีพื้นฐานทางเทคนิคและกระบวนการเทียบเท่ากับเกณฑ์รางวัลของนานาชาติ เป็นกรอบแนวความคิดในการบริหารจัดการที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาการบริหารราชการ เพื่อให้องค์กรรัฐมีกระบวนการทำงานและผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น โดยมีเป้าหมายคือประโยชน์สุขของประชาชนและประโยชน์สูงสุดของประเทศชาติ

นายวิษณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี ประธาน ก.พ.ร. ได้มีดำริที่จะสนับสนุนให้มีการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการหน่วยงานภาครัฐ โดยในโอกาสที่ได้รับมอบหมายจากฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ให้เป็นประธานในการมอบรางวัลคุณภาพแห่งชาติ ประจำปี 2547 เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2548 ได้กล่าวในงานพิธีมอบรางวัลดังกล่าว มีใจความตอนหนึ่งว่า

“เมื่อสองปีเศษที่ผ่านมาเราได้ปฏิรูประบบราชการ หัวใจสำคัญของกึ่งปฏิรูประบบราชการไม่ได้อยู่ที่กระทรวง ทบวง กรม มากขึ้นหรือน้อยลง แต่อยู่ที่การให้ผู้ปฏิบัติราชการทั้งหลายปฏิบัติงานของตนด้วยจิตวิญญาณ ด้วยความมีสำนึก ด้วยความรับผิดชอบ ด้วยความมีประสิทธิภาพ ด้วยความมีวิสัยทัศน์ ด้วยการรู้จักประเมินผล รู้จักการแข่งขัน รู้จักการปรับปรุง รู้จักการพัฒนา ซึ่งสปิริตทั้งหมดที่ว่านี้ คือ สปิริตของรางวัลคุณภาพแห่งชาตินี้เอง ความต่างอยู่ตรงที่ว่าใช้ในระบบของธุรกิจเอกชน ท่านนายกรัฐมนตรีได้ปรารถนาว่าหากนำไปใช้ในระบบของรัฐ ปรับปรุง ประยุกต์

ใช้ให้เหมาะสม และถ้าหากมีรางวัลออกมาได้ว่าหน่วยงานใดได้คุณภาพการปฏิบัติราชการแห่งชาติ มีความเป็นเลิศได้แล้วไซ้ ประชาชนจะได้รับการตอบสนองและการบริการที่น่าจะดีขึ้นกว่านี้อีก เป็นอันมากซึ่งรัฐจะต้องคิดอ่านหาทางนำเรื่องนี้ไปปรับปรุงใช้ในโอกาสต่อไป”

วัตถุประสงค์ของการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ

(ก) เพื่อยกระดับคุณภาพการปฏิบัติงานภาครัฐให้สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546

(ข) เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริหาร จัดการของหน่วยงานสู่ระดับมาตรฐานสากล

(ค) เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการประเมินตนเอง และเป็นบรรทัดฐาน การติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ

ประโยชน์ต่อส่วนราชการ

ส่วนราชการที่นำเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งเป็นกรอบการประเมิน ระดับมาตรฐานสากลไปเทียบกับระบบการบริหารจัดการของส่วนราชการ จะได้รับประโยชน์ ในทุกขั้นตอน ซึ่งจะทำให้ผู้บริหารทราบว่าตนบกพร่องในเรื่องใด เพื่อการจัดทำแผนปรับปรุง องค์กรให้สมบูรณ์มากขึ้น

ส่วนราชการสามารถนำเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐไปใช้เป็นเครื่องมือ ในการจัดการการดำเนินการของส่วนราชการ เพื่อยกระดับการบริหารจัดการของส่วนราชการ เพื่อ ให้สามารถส่งมอบคุณค่าที่ดีขึ้น ทั้งผลผลิตและบริการ ให้แก่ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งนับเป็น การสนองต่อเป้าหมายของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ด้วย

ส่วนราชการที่มีการบริหารจัดการที่เป็นเลิศจะมีภาพลักษณ์ที่ดี ได้รับความนิย มชอบจากผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย นอกจากนี้ ยังมีโอกาสส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนา จิตความสามารถของส่วนราชการอื่นๆ โดยการนำเสนอวิธีปฏิบัติไปสู่ความสำเร็จ และเปิดโอกาส ให้มีการสื่อสารและแลกเปลี่ยนวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของส่วนราชการ เพื่อเป็นแบบอย่างให้แก่ส่วนราชการ อื่นๆ นำไปประยุกต์ใช้ให้ประสบผลสำเร็จเช่นเดียวกัน

เกณฑ์มุ่งผลสัมฤทธิ์

เกณฑ์มุ่งเน้นให้ส่วนราชการปฏิบัติราชการ ให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล รวมทั้งมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ฉะนั้น เกณฑ์จึงครอบคลุมทั้งกระบวนการ และผลลัพธ์ในการตรวจประเมินในส่วนที่เป็นกระบวนการ จะพิจารณา 4 ปัจจัย ได้แก่ แนวทางในการปฏิบัติงาน การถ่ายทอดเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ การประเมินเพื่อการปรับปรุง และการบูรณาการ การปฏิบัติงานของส่วนราชการจะเชื่อมโยงไปสู่ผลลัพธ์การดำเนินการในมิติต่างๆ ได้แก่ มิติด้านประสิทธิผล มิติด้านคุณภาพการให้บริการ มิติด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ และมิติด้านการพัฒนาองค์กร ซึ่งจะส่งผลให้ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์มีความสอดคล้องกันในมิติต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ , 2549 : 10)

2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากยังไม่เคยมีผู้ใดศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ แนวทางการควบคุมและการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง มาก่อน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ ดังนี้

กองวิจัยและพัฒนา สำนักงานแผนงานและงบประมาณ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (2544) ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามมาตรการในการป้องกันแก้ไขปัญหาการเกิดความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ไม่สามารถแก้ปัญหาเชิงเดียวจากหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งได้ เพราะสภาพปัญหาในจังหวัดเหล่านั้นมีรูปแบบปัญหาเชิงซ้อนแตกต่างไปจากภาคอื่นทั้งสภาพพื้นที่ ลักษณะสังคม วัฒนธรรมและศาสนา เป็นต้น

ร.ต.ท.สารุติ แขวงโสภา (2542) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันปราบปรามการก่อการร้ายในพื้นที่จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส” พบว่า ในการป้องกันปราบปรามการก่อการร้ายในพื้นที่จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส มีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้แก่ ภูมิปัญญา ศาสนา การใช้ภาษามลายู และลักษณะภูมิประเทศ

พ.ท.จเด็จ นาคเกษมทอง (2548) ศึกษา เรื่อง “ปัญหาความยืดหยุ่นของการก่อการร้ายใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในความคิดเห็นของนักยุทธศาสตร์ทหาร” พบว่า นักยุทธศาสตร์ทหารมีความเห็นต่อปัญหาความยืดหยุ่นของการก่อการร้ายใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีสาเหตุจากแนวความคิดความรุนแรงทางการเมืองมากที่สุด รองลงมาคือลัทธิชาตินิยม สุดท้าย คือ วิกฤติการณ์ของการพัฒนาการเมือง อันเนื่องจากการสร้างความเป็นทันสมัย สำหรับข้อเสนอแนะ

แนวทางในการแก้ไขปัญหานี้ ได้แก่ การพัฒนาระบบการศึกษาให้เหมาะสมกับพื้นที่ การกระจายอำนาจไปสู่การปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น และการปรับปรุงทัศนคติและพฤติกรรมของข้าราชการ ที่สร้างเงื่อนไขต่อประชาชนอย่างจริงจังซึ่งจะช่วยลดปัญหาลงได้

ไมตรี สมะแอ (2546) ศึกษา เรื่อง “การก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย” พบว่า สาเหตุเกิดจากการมีขบวนการแบ่งแยกดินแดนที่มีปัจจัยสำคัญ คือ อิทธิพลด้านประวัติศาสตร์ ศาสนา และวัฒนธรรม และกลุ่มผู้หวังผลประโยชน์ได้ใช้สถานการณ์การก่อการร้ายเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ การแก้ปัญหาต้องทำให้ขบวนการแบ่งแยกดินแดนหมดไป เพราะจะทำให้ไม่มีผู้ใดสามารถนำมาอ้าง และใช้แสวงหาผลประโยชน์ได้อีกต่อไป

พล.ต.ต. ธาณี ทวิชศรี (2546) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” พบว่า สถานการณ์ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกี่ยวข้องกับขบวนการโจรก่อการร้ายความรุนแรงในการก่อการร้ายมาจากสาเหตุรากฐานปัญหาที่สะสมมาในอดีต เนื่องจากเคยเป็นเมืองประเทศราชมาก่อน ต่อมาถูกรวมเข้าสู่ศูนย์อำนาจส่วนกลาง ทำให้บรรดาผู้ครองนครเสียผลประโยชน์ และต่อต้านการปกครองจากส่วนกลาง นอกจากนั้นยังพบความขัดแย้งรุนแรงที่เกิดขึ้นบางยุคบางสมัย เกิดจากนโยบายของรัฐบาล ที่มุ่งเน้นการปราบปรามเพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของประชาชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และยังพบว่า ข้าราชการที่ส่งไปปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ดังกล่าว ไม่เข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของประชาชน โดยเฉพาะชาวมุสลิม มักจะทำตัวเป็นเจ้าขุนมูลนาย ถูกเหยียดหยามชาวมุสลิม เป็นเหตุให้ชาวมุสลิมเกลียดแค้น และชิงชังข้าราชการที่ถูกส่งไปจากส่วนกลางในด้านสังคมจิตวิทยาและเรื่องหมู่มวลน้อย ด้านเชื้อชาติศาสนา ความตึงเครียดระหว่างชาวมุสลิมและชาวพุทธ ซึ่งมีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมต่างกันเป็นเหตุผลหนึ่งที่น่าไปสู่ความขัดแย้งเมื่อศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานของขบวนการแบ่งแยกดินแดนในประเทศเพื่อนบ้าน คือ ฟิลิปปินส์ และศรีลังกา พบว่า ปัจจัยก่อเหตุและปัจจัยอุปสรรคที่มีผลต่อความสำเร็จของขบวนการแบ่งแยกดินแดนในประเทศทั้งสองนั้น เป็นปัจจัยที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับที่เกิดขึ้นในประเทศไทย การแก้ปัญหายังยืนนั้น รัฐบาลจำเป็นต้องมีเครื่องมือในรูปขององค์กรระดับชาติที่มีขีดความสามารถและมอบภารกิจในแก้ปัญหความขัดแย้งในภาคใต้แบบบูรณาการ การใช้อำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด และสำนักงานตำรวจแห่งชาติอาจจะแก้ปัญหาได้ระดับหนึ่งแต่ไม่อาจจะแก้ปัญหายังยืนทั้งระบบได้

พล.ต.ต. พิทักษ์ จารุสมบัติ (2547) ศึกษาเรื่อง “การก่อการร้ายสากลของกลุ่มเขมาอะห์ (เจไอ) : ผลกระทบต่อประเทศไทย” พบว่า การก่อการร้ายสากลส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งที่ปรากฏเด่นชัด คือ ความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรมตะวันตกกับวัฒนธรรมตามหลักศาสนาอิสลาม ซึ่งมีความแตกต่างกันในเรื่องแนวความคิดทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยมกับ

เศรษฐกิจแบบอิสลามจักรวรรดินิยมสมัยใหม่กับการต่อต้านการถูกปกครองโดยคนต่างศาสนา การปกครองแบบประชาธิปไตยกับการปกครองแบบรัฐอิสลาม ค่านิยมแบบวัตถุนิยมกับค่านิยมแบบอิสลาม โดยกลุ่ม เจไอ เป็นกลุ่มก่อการร้ายสากลกลุ่มหนึ่งที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรมตะวันตกและฟื้นฟูวัฒนธรรมหลักการของศาสนาอิสลาม (Islamic Fundamental) โดยการสร้างอุดมการณ์ต่อสู้แบบจีฮาด (Jihad) เพื่อตั้งรัฐอิสลามที่ปกครองตามหลักศาสนาอิสลามในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยการแสวงหาสมาชิกด้วยการปลุกฝังแนวความคิดแก่เยาวชนมุสลิมในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามในท้องถิ่นให้มีความคิดหัวรุนแรง เกลี้ยกดขี่ วัฒนธรรมตะวันตก คัดเลือกผู้ที่อุดมการณ์ในเรียนศาสนาในประเทศปาเลสไตน์ หรืออัฟกานิสถาน เพื่อเพิ่มความเข้มข้น คัดเลือกสมาชิกที่มีความพร้อมไปทำการฝึกอบรมยุทธวิธี แล้วส่งไปปฏิบัติการก่อการร้ายในประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

พ.ท. เชียรชัย หิรัญ (2547) ศึกษาเรื่อง สถานการณ์ความไม่สงบเรียบร้อยใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า สถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดขึ้นมาครั้งนี้มีลักษณะดังนี้ 1) เกิดขึ้นแทบทุกอำเภอ 2) มีหลายรูปแบบโดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำร้ายประชาชนเป็นรายวัน 3) การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และ 4) เป็นการสร้างความหวาดกลัวและความไม่ปลอดภัยต่อประชาชนอย่างได้ผลจนทำให้มีการอพยพย้ายหนีจากถิ่นที่เคยอยู่เป็นจำนวนไม่น้อย ส่วนสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา คือ รัฐบาลขาดข่าวสารข้อมูลที่ถูกต้อง จึงทำให้กำหนดแนวทางไว้ค่อนข้างมีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ทั้งไม่แข็งและไม่นุ่ม เมื่อไม่ได้ผลก็เปลี่ยนแปลงผู้กำกับดูแลรับผิดชอบทั้งด้านการเมือง การทหาร ตำรวจ และฝ่ายปกครอง ทางด้านสื่อมวลชน ภาคเอกชน และผู้นำมุสลิม ก็ให้ความเห็นที่ต่างกันจนหลายครั้งที่ความเข้าใจสวนทางกันกับทางรัฐบาล ในครั้งแรกที่เกิดเหตุการณ์รัฐบาลกล่าวว่า เกิดจากโจรกระจอก ไม่มีความสำคัญอะไร แต่ทำไมโจรกระจอกถึงได้มีขีดความสามารถสูงถึงขนาดดำเนินการได้ในเวลาอันรวดเร็ว โดยสร้างความเสียหายให้กับหน่วยงานของทางราชการได้เป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามหลังเหตุการณ์วันที่ 28 เมษายน 2547 รัฐบาลจึงเริ่มรู้สาเหตุบ้างว่า เป็นขบวนการที่มีเครือข่ายอย่างกว้างขวาง มีการใช้คำสอนทางศาสนาเป็นเครื่องมือในการปลุกกระดมและเลี้ยมสอนเยาวชนให้หลงผิด เพื่อเป็นแนวร่วมในการดำเนินงานตามที่ต้องการ

พล.ต.ต. ดิเรก มโนลีหกุล (2547) ศึกษาเรื่อง การข่าวกับการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการก่อการร้ายในประเทศไทย พบว่า การก่อการร้ายเป็นปฏิบัติการที่ใช้กำลังหรือความรุนแรงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย มุ่งกระทำต่อเป้าหมายเพื่อสาธารณชนเกิดความหวาดกลัว จึงถือเป็นภัยร้ายแรงที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความสงบสุขของประชาคมโลก โดยทั่วไปแล้วสิ่งที่นักก่อการร้ายต้องการ คือ การสร้างความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อให้เป็นข่าวในเชิงโฆษณาชวนเชื่อเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามข้อเรียกร้อง หรือเพื่อการตอบโต้แก้แค้นรูปแบบวิธีการที่ใช้ ได้แก่ การปล้น

ยึดพาหนะโดยสาร การลอบสังหาร การลอบวางระเบิด ใช้อาวุธเคมีชีวภาพ ซึ่งแนวโน้มของปัญหาจะยังคงมีอยู่ต่อไป และจะมีความรุนแรงยิ่งขึ้น ดังเช่นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2544 ที่ผ่านมาเชื่อได้ว่าประเทศไทย ไม่ได้เป็นเป้าหมายของการก่อการร้ายโดยตรง สำหรับเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นับจากช่วงที่มีการปล้นอาวุธปืนของทหาร เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 และเกิดเหตุลอบทำร้ายเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องอีกหลายเหตุการณ์ หลังเกิดเหตุรัฐได้ระดมสรรพกำลัง เพื่อสืบสวนหาอาวุธปืนที่สูญหายไปกลับคืนมา มีการจับกุมผู้ต้องหามาดำเนินคดี และมีการออกหมายจับตัวผู้ที่มีหลักฐานเชื่อมโยงถึงนักการเมืองระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น แต่ในทางกลับกันจะได้รับผลกระทบการตอบโต้จากการปราบปรามที่รุนแรงเช่นกัน สิ่งสำคัญผู้ก่อเหตุพยายามสร้างสถานการณ์ให้ขยายกว้าง เพื่อให้หมอบเป็นเรื่องของความต้องการแบ่งแยกดินแดน และความขัดแย้งทางศาสนา โดยการทำร้ายและสังหารพระสงฆ์ด้วยวิธีการที่โหดเหี้ยม จากหลักฐานที่พบเป็นแผ่นปลิวที่คนร้ายได้ทิ้งไว้ หลังจากที่ถูกสังหารพลเมืองที่เป็นชาวไทยพุทธและตัดศีรษะสิ่งที่เกิดขึ้นจึงทำให้รัฐได้พยายามทุกวิถีทาง เพื่อแก้ไขปัญหาทั้งนโยบายในการป้องกันปราบปราม และสร้างสันติสุขควบคู่กันไป โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายอย่างเข้มแข็ง ต้องมีการข่าวกรองและการต่อต้านข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ และสามารถประสานความร่วมมือในรูปของประชาชนข่าวกรองได้อย่างเป็นเอกภาพ

อัสวิน สุกระสร (2549) ศึกษาเรื่อง “ความผิดฐานก่อการร้ายในประเทศไทย : มาตรการป้องกันและปราบปราม” พบว่า แนวคิดและลักษณะการกระทำผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายมีความแตกต่างจากลักษณะการกระทำผิดประเภทอื่น ๆ แม้ว่าจะมีการใช้รูปแบบในการกระทำผิดเหมือนกันก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบอื่น ๆ แล้ว ทำให้พิจารณาได้ว่าเป็นการกระทำ ความผิดในประเภทใด ในขณะที่การกระทำผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย แม้ว่าจะมีมูลเหตุจูงใจทางการเมือง แต่เป็นความมุ่งหมายเพื่อบังคับ หรือข่มขู่รัฐบาล เพื่อให้กระทำการใด ๆ หรือเพื่อให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัว ความตื่นตกใจ ดังนั้นจึงพุ่งเป้าไปยังประชาชนผู้บริสุทธิ์ (มิใช่ผู้นำทางการเมืองหรือรัฐบาล) เมื่อทำการศึกษาถึงแนวคิด ลักษณะการกระทำผิด และศึกษาเปรียบเทียบกับความผิดประเภทอื่นแล้ว สรุปได้ว่า การก่อการร้ายเป็นการกระทำขู่เข็ญว่าจะกระทำ โดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือโดยวิธีอื่นใด เพื่อบังคับขู่เข็ญรัฐบาลให้กระทำการใด ๆ หรือเพื่อให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัว โดยมีมูลเหตุจูงใจทางการเมือง ศาสนา อุดมการณ์หรือลัทธิความเชื่อของตน

คณะนักศึกษาศาสนา จิตวิทยา ความมั่นคง หลักสูตรการปฏิบัติจิตวิทยา ฝ่ายอำนวยการ รุ่นที่ 98 คณะที่ 2 (2549) ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติภารกิจจิตวิทยาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน ละเอียดย่อย และมีความเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติในหลายมิติ

ได้แก่ มิติด้านการเมือง การปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมวิทยาและด้านการทหาร โดยสรุปสภาพของปัญหามีดังนี้ ปัญหาในเชิงประวัติศาสตร์ การสร้างสถานการณ์การก่อความไม่สงบของขบวนการโจรก่อการร้าย (ขจก.) ที่ต้องการแบ่งแยกดินแดนซึ่งมีหลายขบวนการในปัจจุบัน ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ในธุรกิจผูกขาดของผู้มีอิทธิพล นักการเมืองระดับต่าง ๆ และข้าราชการในพื้นที่ ความแตกต่างด้านศาสนา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และภาษา การขาดการศึกษา ความอ่อนแอ ด้านเศรษฐกิจและการขาดคุณภาพชีวิตที่ดี และการแทรกแซงและการสนับสนุนจากขบวนการนอกประเทศ การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบในเชิงบูรณาการ ซึ่งการปฏิบัติการในเชิงจิตวิทยาโดยการน้อมนำแนวทาง “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและกระแสพระราชดำรัส ที่ว่า “เข้าถึง เข้าใจ พัฒนา” มาเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อสร้างความสามัคคี ความเจริญก้าวหน้า ความอยู่ดีกินดี และสันติสุขกลับคืนสู่ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

พล.ท. สมโกชน์ เงินเจริญ (2549) ศึกษาเรื่อง การใช้อิสลามแก้ไขปัญหามุสลิม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ความสัมพันธ์ของสังคมมุสลิม ที่เป็นหลักสำคัญของศาสนาอิสลามอยู่ 2 หลัก คือ 1) หลักการศรัทธา มุสลิมทุกคนจะได้รับการถ่ายทอดจากครอบครัว บิดา มารดา เป็นผู้ที่ทำหน้าที่โดยตรงที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ในการให้ความรู้ทางศาสนาที่เป็นจุดเริ่มต้นในการเข้าสู่กระบวนการกลายเป็นมุสลิมอย่างแท้จริงสมบูรณ์แบบของมุสลิมทุกคน เพราะเมื่อมีความศรัทธาและจะดำเนินชีวิตไปตามวิถีทางนั้น จำเป็นจะต้องปฏิบัติอันเป็นหลักสำคัญ 2) คือ หลักการปฏิบัติ หลักการศรัทธาและหลักปฏิบัติจะนำไปสู่วิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของมุสลิมยึดมั่นในความดีงาม รักเพื่อนมนุษย์ มีจิตใจโอบอ้อมอารี เพียบพร้อมด้วยขันติธรรมอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข และการศรัทธา (ความเป็นพี่น้อง) สอนให้ศึกษาและเข้าใจในคัมภีร์อัลกุรอาน และวจนะ ตลอดจนจริยวัตรของท่านศาสดา สอนให้รู้ถึงวิธีแสดงความศรัทธาต่อพระเจ้าและการไม่มีตัวแทนในการเผยแพร่ศาสนาโดยตรง (นิกบวช) นี่เองทำให้สังคมมุสลิมมีการแลกเปลี่ยนความรู้ และทัศนะต่าง ๆ ในเรื่องศาสนาซึ่งกันและกันด้วยตนเอง เป็นสังคมที่มีรูปแบบความสัมพันธ์กันภายในกลุ่มค่อนข้างแน่นแฟ้น และเป็นปึกแผ่น และเพราะบทบัญญัติทางศาสนาให้ชายมุสลิมต้องไปนมาซ (ละหมาดหรือสละมา) ร่วมกันที่มีสยิดทุก ๆ วันศุกร์ ก่อนจะเริ่มละหมาดคอบูบ (คอเต็บ) เป็นผู้กล่าวอบรม จะกล่าวคุฏบะห์ (อบรมดัดเตือน) แก่ผู้ที่มาชุมนุมละหมาด เพื่อให้ผู้ฟังเป็นคนดีและนำไปอบรมดัดเตือนสมาชิกในบ้าน เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้ชายทุกคนในฐานะเป็นหัวหน้าครอบครัว จะเห็นได้ว่ามุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ใช้สยิดเพื่อประโยชน์หลายด้านต่อสังคมมุสลิมโดยใช้เป็นสถานที่ใกล้ชิดพระผู้เป็นเจ้า

พิทักษ์ หัทยานนท์ (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานเรือนจำ และทัณฑสถาน ภายใต้แผนทิศทางการราชทัณฑ์: ศักยภาพที่สนับสนุนผู้บัญชาการเรือนจำและทัณฑสถาน ผลการวิจัย พบว่าผู้บัญชาการเรือนจำและทัณฑสถานส่วนใหญ่เห็นว่า การบริหารเป็นกระบวนการ ในการที่จะดำเนินการด้วยวิธีต่างๆ เพื่อให้ได้วัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งการปฏิบัติตามแผนทิศทาง ของกรมราชทัณฑ์ในด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังสามารถปฏิบัติอย่างได้ผล ทั้งในด้านการจำแนกลักษณะ ผู้ต้องขัง การชี้แจงกฎ ระเบียบของเรือนจำให้ผู้ต้องขังเข้าใจได้ทราบ การจัดการศึกษาสายสามัญ ให้ผู้ต้องขัง การฝึกวิชาชีพ การจัดกิจกรรมสันทนาการ เป็นต้น และมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการสรรหา บรรจุ แต่งตั้งบุคลากรในสายงานที่ขาดแคลน ควรเชื่อมโยงแหล่งข้อมูลกับหน่วยงานอื่นในกระบวนการ ยุติธรรม ควรนำการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชนมาใช้มากขึ้น และประสานงานกับองค์กรภายนอก เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนในการบริหารงานเรือนจำและทัณฑสถานต่อไป และเพื่อให้การบริหารงาน มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเสนอว่า

1. ด้านเป้าหมาย เป้าหมายของการปฏิบัติมิให้ผู้พ้นโทษ หวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก โดยต้องมีการอบรมและฝึกวิชาชีพให้เหมาะสมรวมทั้งการให้บริการสงเคราะห์อย่างจริงจัง ดังนั้น จึงควรมุ่งพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นคนดี ลดการกระทำผิด โดยเน้นการ อบรม พัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง
2. ด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง กิจกรรมทุกประเภทยังคงมีต่อไป และจะพัฒนาให้ ดียิ่งขึ้นโดยเน้นที่การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างยุติธรรม และมีมนุษยธรรมยิ่งขึ้น รวมทั้งจะเป็นการปฏิบัติ ต่อผู้ต้องขังในเชิงสร้างสรรค์

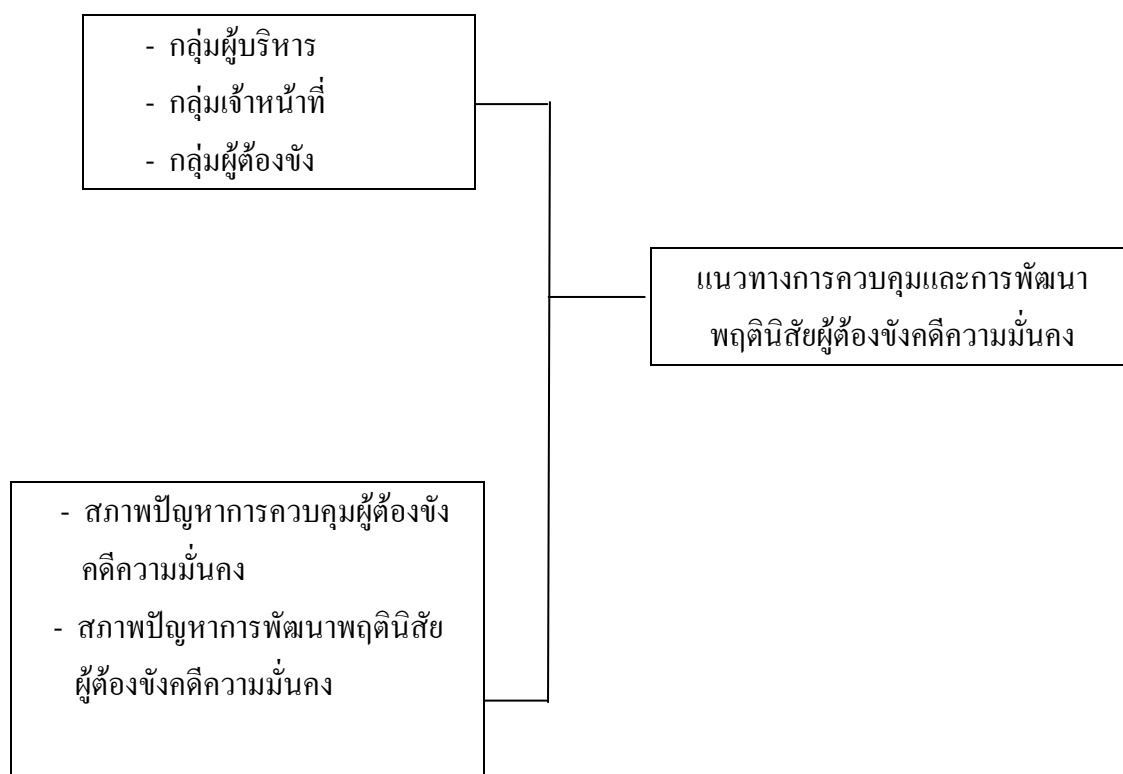
พัชรภรณ์ เวชวงค์วาน (2531: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บัญชาการ เรือนจำต่อการพัฒนาพฤตินิสัยในเรือนจำ พบว่า

1. ผู้บัญชาการเรือนจำ/ผู้อำนวยการทัณฑสถาน ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าผู้ต้องขัง ต้องการบริการด้านสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาพฤตินิสัย ในเรือนจำ และควรมีการพัฒนาพฤติ นิสัยในเรือนจำ เพราะจะสามารถช่วยแก้ปัญหา และช่วยอบรม พื้นฟูพฤติกรรมผู้ต้องขังให้กลับตน เป็นพลเมืองดีได้ และผู้บัญชาการส่วนใหญ่มีความเห็นว่ารูปแบบการให้คำปรึกษา การชี้แนะแนวทาง ในการปรับตัวเพื่อให้กลับสู่สังคมภายนอก และผู้บัญชาการส่วนใหญ่ยอมรับว่าการพัฒนาพฤตินิสัย จะสามารถแก้ไขผู้ต้องขังในเรือนจำได้ ไม่ให้หวนกลับมากระทำผิดซ้ำ
2. ผู้บัญชาการเรือนจำส่วนใหญ่มีปัญหาในการบริหารงานเรือนจำ คือ อัตรากำลัง เจ้าหน้าที่ที่ไม่เพียงพอและขาดเจ้าหน้าที่ที่เข้าใจในการทำงาน ผู้บัญชาการส่วนใหญ่คิดที่จะพัฒนางาน การพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้มีความเอาอกเอาใจใส่ดูแลผู้ต้องขังให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกยังคงใช้การจำคุกในเรือนจำเป็นวิธีการลงโทษผู้กระทำ ความผิด ซึ่งมีความจำเป็นในด้านการป้องกันสังคม และเป็นการข่มขู่ยับยั้งไม่ให้เกิดการกระทำผิด

อีกการจำคุกในปัจจุบันนี้ได้เน้นไปที่การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังให้กลับกลายเป็นคนดีภายหลังพ้นโทษ โดยการพัฒนาจิตใจและให้ความรู้ ซึ่งมาตรการในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังของแต่ละประเทศนั้นจะมีลักษณะที่แตกต่างกันไป

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการศึกษาวิจัย

1. วิธีการศึกษา

การศึกษานี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทั้งนี้เนื่องจากสภาพปัญหาของจังหวัดชายแดนภาคใต้มีปัจจัยที่สลับซับซ้อนหลายมิติ เช่น มิติทางชาติพันธุ์ ภาษา วัฒนธรรม และประการสำคัญคือศาสนา จึงใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ความสำคัญต่อความหมายด้านความรู้สึกที่ละเอียดอ่อน แล้วนำข้อมูลที่ได้มารวบรวมวิเคราะห์ และอธิบายในเชิงของเหตุและผลที่ควรจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานต่อผู้ต้องขังคดีความมั่นคงของกรมราชทัณฑ์

ผลการสำรวจจากเรือนจำ พบว่า มีผู้ต้องขังคดีความมั่นคงกว่า 140 คน การศึกษานี้จึงมุ่งหาคำตอบว่าการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงและการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงในปัจจุบันมีประเด็นปัญหาใด เพื่อทำความเข้าใจ และมุ่งหาคำตอบว่า แนวทางที่เหมาะสม ทิศทางที่ควรจะเป็น ในการควบคุมและการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงควรเป็นไปในทิศทางใด เนื่องจากผู้ต้องขังกลุ่มนี้เป็นลักษณะกลุ่มพิเศษ ต้องใช้ชีวิตอยู่กับเรือนจำเป็นเวลานานเนื่องจากการรอพิจารณาคดีที่ล่าช้า

ดังนั้นการศึกษานี้จึงให้ความสำคัญต่อการเสนอแนะรูปแบบ และแนวทางจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม และการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงเรือนจำกลางสงขลา แล้วนำข้อเท็จจริงที่ได้มาศึกษาวิเคราะห์ และให้คำอธิบายแนวทางที่เสนอแนะอย่างน่าเชื่อถือ เพื่อนำไปสู่การกำหนดโปรแกรมและมาตรการในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังคดีความมั่นคงของกรมราชทัณฑ์ต่อไป

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้แบ่งประชากรออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้บริหาร ประกอบด้วย ผู้บัญชาการเรือนจำกลางสงขลา ผู้อำนวยการส่วนควบคุมผู้ต้องขัง ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง หัวหน้าฝ่ายควบคุมกลาง หัวหน้าฝ่ายควบคุมแดน 2 หัวหน้าฝ่ายควบคุมแดน 3 หัวหน้าฝ่ายควบคุมแดน 4 หัวหน้าฝ่ายควบคุมแดน 5 หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ หัวหน้าฝ่ายสังคมสงเคราะห์ หัวหน้าฝ่ายฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการผู้ต้องขัง จำนวน 12 คน

2. กลุ่มเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม การพัฒนาพฤตินิสัย นักสังคมสงเคราะห์ รวม 12 คน

3. กลุ่มผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ซึ่งถูกควบคุมอยู่เรือนจำกลางสงขลา จำนวน 12 คน

3. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

แหล่งข้อมูลการศึกษาการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 แบบ ดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Study) ซึ่งเป็นการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากรายงานการประชุมสัมมนา บทความ วารสาร และจากผลงานวิจัยต่างๆ

2. การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์

3. ผู้ศึกษาใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม

4. เครื่องมือในการวิจัย

1. วิธีที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในการศึกษา

วิธีการใช้ข้อมูลในการศึกษา คือ วิธีการสัมภาษณ์ โดยผู้ศึกษากำหนดประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการควบคุมและการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง โดยสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ดำเนินการ ดังนี้

1.1 การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร และกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคงเรือนจำกลางสงขลา และผู้ต้องขังคดีความมั่นคงเรือนจำกลางสงขลา

1.2 ดำเนินการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์

1.3 ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

1.2 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. แบบสัมภาษณ์ สำหรับผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ประกอบด้วย ผู้บัญชาการเรือนจำกลางสงขลา ผู้อำนวยการส่วนควบคุมผู้ต้องขัง ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง หัวหน้าฝ่ายควบคุมกลาง หัวหน้าฝ่ายควบคุมแดน 2 หัวหน้าฝ่ายควบคุมแดน 3 หัวหน้าฝ่ายควบคุมแดน 4 หัวหน้าฝ่ายควบคุมแดน 5 หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและ

พัฒนาจิตใจ หัวหน้าฝ่ายสังคมสงเคราะห์ หัวหน้าฝ่ายฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่สังกัดฝ่ายควบคุม แคน 2 เจ้าหน้าที่สังกัดฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ เจ้าหน้าที่สังกัดฝ่ายฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง นักสังคมสงเคราะห์ เรือนจำกลางสงขลา และผู้ต้องขังคดีความมั่นคง เรือนจำกลางสงขลา

3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) สำหรับผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ประกอบด้วย ผู้บัญชาการเรือนจำกลางสงขลา ผู้อำนวยการส่วนควบคุมผู้ต้องขัง ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง หัวหน้าฝ่ายควบคุมกลาง หัวหน้าฝ่ายควบคุม แคน 2 หัวหน้าฝ่ายควบคุมแคน 3 หัวหน้าฝ่ายควบคุมแคน 4 หัวหน้าฝ่ายควบคุมแคน 5 หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ หัวหน้าฝ่ายสังคมสงเคราะห์ หัวหน้าฝ่ายฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่สังกัดฝ่ายควบคุม แคน 2 เจ้าหน้าที่สังกัดฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ เจ้าหน้าที่สังกัดฝ่ายฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง นักสังคมสงเคราะห์ เรือนจำกลางสงขลา และผู้ต้องขังคดีความมั่นคงเรือนจำกลางสงขลา

5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีการทางสถิติต่างๆ ที่ใช้

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม โดยมุ่งเน้นด้านการสรุปเนื้อหาสาระเกี่ยวกับประเด็นที่เป็นแนวทาง มาตรการ รูปแบบ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ แล้วนำประเด็นต่างๆ มาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการควบคุมและการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

บทที่ 4

ผลการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการควบคุมและการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ผู้ศึกษาได้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Document Research) การสัมภาษณ์ (Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและนำเสนอในรูปแบบการบรรยายออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร

ส่วนที่ 2 ผลการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม : กลุ่มผู้บริหาร

ส่วนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม : กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

ส่วนที่ 4 ผลการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม : กลุ่มผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

ส่วนที่ 5 ภาพรวมผลการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร

1.1 ข้อมูลทั่วไปของเรือนจำกลางสงขลา

เรือนจำกลางสงขลา ตั้งขึ้นตามประกาศกระทรวงยุติธรรม พ.ศ.2548 เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2548 กระทรวงยุติธรรมได้กำหนดอำนาจในการควบคุมผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษจำคุก 15 ปี ถึงตลอดชีวิต อัตรากำลังเจ้าหน้าที่เรือนจำกลางสงขลา 100 คน เรือนจำกลางสงขลาแบ่งการควบคุมผู้ต้องขังออกเป็น 6 แดน ได้แก่ แดน 1 แดนอุตสาหกรรม, แดน 2 แดนความมั่นคงสูง, แแดน 3 แแดนการศึกษา, แแดน 4 แแดนฝึกวิชาชีพ, แแดน 5 แแดนจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง, และ แแดน 6 แแดนพยาบาล

ตาราง 1 แสดงอัตรากำลังเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขังของเรือนจำกลางสงขลา

แดน	จำนวนเจ้าหน้าที่ (คน)	จำนวนผู้ต้องขัง (คน)
1	2	179
2	9	539
3	8	540
4	8	540
5	8	547
6	2	46

ข้อมูล ณ วันที่ 4 เมษายน 2554

เรือนจำกลางสงขลาควบคุมเฉพาะผู้ต้องขังชายเท่านั้น ความจุมาตรฐานของเรือนจำกลาง สงขลามีก่าเท่ากับ 1,525 คน อัตราความจุเฉลี่ยของเรือนจำกลางสงขลาอยู่ที่ 2,991 คน ปัจจุบันเรือนจำกลางสงขลามีผู้ต้องขังอยู่ในการบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาล จำนวนรวมทั้งสิ้น 2,318 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 4 เมษายน 2554) ซึ่งเกินความจุมาตรฐาน คิดเป็นอัตราส่วนเจ้าหน้าที่ผู้ต้องขัง อยู่ที่ 1: 23 คน โดยที่ทั้งหมดเป็นนักโทษเด็ดขาด และระหว่างอุทธรณ์ฎีกา

ระบบความมั่นคงของเรือนจำกลางสงขลา

มีกำแพงคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 ชั้น ชั้นนอกสูง 6 เมตร ชั้นในสูง 5 เมตร ระหว่างกำแพงชั้นนอกและกำแพงชั้นใน ห่างกัน 8 เมตร ภายในเรือนจำแบ่งออกเป็น 6 แดน แต่ละแดนมีกำแพงคอนกรีตเสริมเหล็กล้อมรอบอีกชั้นหนึ่ง บริเวณแนวกำแพงติดตั้งระบบสายไฟฟ้าแรงสูง ระบบควบคุมใช้กล้องโทรทัศน์วงจรปิดตามจุดต่าง ๆ

1.2 การควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงของเรือนจำกลางสงขลา

คดีความมั่นคง หมายถึง คดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา ตามข้อหาฆ่าหรือพยายามฆ่าเจ้าพนักงานของรัฐ ข้อหาฆ่าหรือพยายามฆ่าบุคคล ซึ่งมักจะมีการตั้งข้อหาพร้อมกับข้อหาการก่อการร้ายโดยสะสมกำลังพลหรืออาวุธ ให้หรือรับการฝึกการก่อการร้าย เป็นส่วนของแผนการเพื่อการก่อการร้าย ข้อหาว่าเป็นอั้งยี่ เป็นช่องโจร ข้อหาใช้อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน ข้อหาตั้งสมอาวุธสงคราม ข้อหามีส่วนร่วมในการวางระเบิด ข้อหาขัดขวางการทำงานของเจ้าหน้าที่

ตาราง 2 แสดงจำนวนผู้ต้องขังคดีความมั่นคงของเรือนจำกลางสงขลา

แยกตามประเภทคดี	ข้อมูล ณ เดือน		
	เม.ย.2552	เม.ย.2553	เม.ย.2554
ระหว่างไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา	30	34	35
ระหว่างอุทธรณ์ฎีกา	42	44	64
นักโทษเด็ดขาด	8	12	19
รวม	80	90	118

ข้อมูล ณ วันที่ 4 เมษายน 2554

จากตารางข้างต้น จะเห็นได้ว่าจำนวนผู้ต้องขังคดีความมั่นคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และจากผลการปราบปรามของเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหาร ที่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดคดีความมั่นคงได้เพิ่มขึ้น ส่งผลให้เรือนจำกลางสงขลาประสบปัญหาอุปสรรคในการควบคุม คือ การขาดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่และขาดเทคโนโลยีในการควบคุม

ปัจจุบันผู้ต้องขังคดีความมั่นคงของเรือนจำกลางสงขลา จะถูกควบคุมตัวอยู่ภายในแดนความมั่นคงสูง ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่ควบคุมจำนวน 9 คน

1.3 การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังของเรือนจำกลางสงขลา

1) งานสังคมสงเคราะห์และนันทนาการ ฝ่ายสงเคราะห์ผู้ต้องขัง ส่วนสวัสดิการผู้ต้องขัง ได้แก่ การอบรม โดยการใช้โปรแกรมแก้ไขผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ โดยการแยกอบรมผู้ต้องขังตามประเภทความผิด เช่น โปรแกรมแก้ไขผู้กระทำความผิดทางเพศ โปรแกรมแก้ไขผู้กระทำความผิดซ้ำ โปรแกรมแก้ไขผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ฯลฯ โดยได้รับการจัดสรรงบประมาณดำเนินการจากกรมราชทัณฑ์ นอกจากนี้ยังดำเนินการจัดสวัสดิการ ให้การสงเคราะห์แก่ผู้ต้องขัง และครอบครัวทั้งที่อยู่ระหว่างต้องโทษและพ้นโทษไปแล้ว อาทิ การจัดสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย การรักษาพยาบาล การเยี่ยมญาติ การยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ การนันทนาการ

ในการใช้โปรแกรมแก้ไขผู้ต้องขังคดีความมั่นคง เรือนจำกลางสงขลา ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากกระทรวงยุติธรรม ในการดำเนินโครงการยุติธรรมนำสันติสุข โดยการนำผู้ต้องขังคดีความมั่นคง รุ่นละ 50 คน มาเข้ารับการอบรมโดยการเชิญวิทยากรที่เป็นผู้นำทางศาสนา เช่น ประธานมุสลิมประจำจังหวัดสงขลา อัยการ ทนายความ และการเชิญญาติของผู้ต้องขังเข้ามาทำกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ในเรือนจำ โดยการเรียนเชิญผู้บริหารของกระทรวงยุติธรรม มาพบญาติ

และผู้ต้องขังเพื่อสอบถามปัญหาในเรื่องคดี เพื่อให้ญาติเข้าใจความเป็นอยู่ของพี่น้องผู้ต้องขังและมองเห็นภาพความเป็นจริง

2) ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ มีหน้าที่และรับผิดชอบวางแผนและดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาและพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง จัดการศึกษาวิชาสามัญ วิชาชีพและธรรมศึกษา ตลอดจนการจัดอบรมหลักสูตรการเตรียมเข้าทำงาน การอบรมและพัฒนาจิตใจ การจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนส่งเสริม ปลุกฝัง ปรับเปลี่ยนทัศนคติจิตสำนึก ค่านิยม และพฤติกรรมของผู้ต้องขังให้เป็นไปในแนวทางที่เหมาะสมจัดกิจกรรมเสริมการศึกษา เช่น ห้องสมุด การจัดทำโสตทัศนูปกรณ์ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นต้น รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแบ่งสายบังคับบัญชาเป็น 2 งาน คือ

- งานการศึกษาผู้ต้องขัง
- งานพัฒนาจิตใจ

3) การฝ่ายฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง ฝ่ายฝึกวิชาชีพมีหน้าที่และรับผิดชอบวางแผนและดำเนินการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง ตลอดจนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่ด้านการฝึกวิชาชีพ การเตรียมความพร้อมด้านวิชาชีพให้กับผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษ (เหลือโทษไม่เกิน 6 เดือน) การจัดหาวัสดุอุปกรณ์การหัตถา และ การจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ การบริหารเงินทุนผลประโยชน์ ควบคุมการใช้จ่ายพาหนะที่จัดซื้อด้วยเงินทุนฝึกวิชาชีพ ควบคุมผู้ต้องขังออกทำงานสาธารณะ ฝึกวิชาชีพ รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแบ่งสายบังคับบัญชาเป็น 3 งาน คือ

- งานเงินทุนฝึกวิชาชีพ
- งานฝึกวิชาชีพ
- งานพัสดุฝึกวิชาชีพ

ส่วนที่ 2 ผลการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม : กลุ่มผู้บริหาร

1. ประเด็นปัญหาในการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

1.1 การแยกควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงออกจากผู้ต้องขังอื่น

จากผลการศึกษาพบว่า

ผู้บริหารส่วนใหญ่ (9 ใน 12 คน) เห็นด้วยกับการแยกควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงออกจากผู้ต้องขังอื่น โดยผู้บริหารให้เหตุผลว่า

“การควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงเป็นการควบคุมผู้ต้องขังในลักษณะพิเศษเพราะต้องควบคุม ติดตามพฤติกรรมอย่างใกล้ชิด.....”

“ผู้ต้องขังกลุ่มนี้มีลักษณะพิเศษ คือ ด้านอุดมการณ์ ความเชื่อ อัตลักษณ์ ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา การอยู่ร่วมกันในสังคมมีลักษณะเป็นกลุ่ม พิธีกรรมทางศาสนาแตกต่างจากศาสนาอื่น การปฏิบัติและการให้สวัสดิการจึงแตกต่างกันอาจก่อให้เกิดปัญหาด้านแนวคิด และง่ายในการปกครอง”

“เป็นคดีพิเศษจากผู้ต้องขังอื่น ในเรื่องคดี ลักษณะการกระทำผิด มูลเหตุ การกระทำผิด วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม รวมทั้งประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ จึงมีความจำเป็นต้องมีวิธีการปฏิบัติที่แยกย่อย มิฉะนั้นแล้วตกเป็นเงื่อนไขในการเรียกร้องสิทธิประโยชน์ต่างๆ.....”

“ง่ายต่อการควบคุม สะดวกต่อการดูแลและเป็นการป้องกันการถ่ายทอดอุดมการณ์ที่ผิด ๆ ให้กับผู้ต้องขังอื่นที่นับถือศาสนาอิสลามซึ่งไม่ค่อยมีแนวคิดนี้มาก่อน.....”

“ผู้ต้องขังกลุ่มนี้ มีทัศนคติ ความคิด ความเชื่อ แตกต่างไปจากผู้ต้องขังอื่น มีความเคร่งครัดต่อวิถีปฏิบัติ .....”

“เป็นการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดตามหลักทฤษฎีวิทยาในการแยกประเภทผู้ต้องขัง เพื่อประโยชน์ในด้านการควบคุม ป้องกันการวิวาท และการถ่ายทอดนิสัยอาชญากรแก่กัน .....”

ผู้บริหารบางส่วน (3 ใน 12 คน) ไม่เห็นด้วยกับการแยกแดนควบคุมผู้ต้องขัง คดีความมั่นคงออกจากผู้ต้องขังอื่น โดยให้เหตุผลว่า

“อาจมีปัญหาในการแหกหักเพราะผู้ต้องขังกลุ่มนี้มีความสามารถสูงอาจรวมหัวกันเพื่อวางแผนแหกหักได้ .....”

“ผู้ต้องขังจะได้เรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันกับผู้ต้องขังทั่วไป และกลุ่มผู้ต้องขังอื่นสามารถที่จะเป็นหูเป็นตาให้กับเจ้าหน้าที่ ....”

“ผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ก็คือ ส่วนหนึ่งของสังคมผู้ต้องขัง จึงควรจัดให้มีการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันกับผู้ต้องขังในคดีทั่วไป....”

“การให้ผู้ต้องขังคดีความมั่นคงอยู่ร่วมกับผู้ต้องขังชาวพุทธหรือผู้ต้องขังศาสนาอื่น จะทำให้ผู้ต้องขังกลุ่มนี้มองเห็นโลกในหลายมุม จะทำให้เกิดการเรียนรู้ของกันและกัน เป็นผลดีต่อการอยู่ร่วมกันในอนาคต .....”

“จะทำให้ขาดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ต้องขังมุสลิมกับผู้ต้องขังที่นับถือศาสนาพุทธ เป็นการปฏิบัติได้อย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติซึ่งเป็นการสร้างจิตสำนึกได้ว่าทางเรือนจำปฏิบัติเกิดความเป็นธรรม และเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมสามารถรับทราบพฤติกรรม ความเคลื่อนไหวของผู้ต้องขังแต่ละกลุ่มอยู่ตลอดเวลา .....”

“จะได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่แตกต่างกัน อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยใช้มาตรฐานการปกครอง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับเดียวกัน จะได้เข้าใจประเพณีวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน”

1.2 การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารทั้งหมดเห็นด้วยกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง โดยให้เหตุผลว่า

“มีความจำเป็นในการยับยั้ง ช่มชู้ มิให้ก่อเหตุร้าย หรือคิดทำร้ายเจ้าหน้าที่และหลบหนีจากการควบคุม...”

“เป็นระบบเสริมความมั่นคง ติดตามความเคลื่อนไหว การป้องกันเหตุร้าย อันจะเกิดจากผู้ต้องขังคดีความมั่นคงได้อย่างมีประสิทธิภาพ.....”

“ผู้ต้องขังกลุ่มนี้มีความชำนาญในด้านอาวุธ การทำลายล้าง ป้องกันการแหกหัก .....”

“ทดแทนอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่ขาดแคลน ....”

“แบ่งเบาภาระของเจ้าหน้าที่ ..... ”

1.3 การให้เจ้าหน้าที่ซึ่งไม่ใช่ไทยมุสลิมแต่มีความเข้าใจวัฒนธรรม ภาษา ศาสนา ของคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารทั้งหมดเห็นด้วยกับการให้เจ้าหน้าที่ซึ่งไม่ใช่ไทยมุสลิมแต่มีความเข้าใจวัฒนธรรม ภาษา ศาสนา ของคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง โดยให้เหตุผลว่า

“เจ้าหน้าที่ที่มาควบคุมต้องรู้จักบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง เป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้ต้องขัง ไม่เบียดเบียน กดขี่ข่มเหงผู้ต้องขัง และไม่รีดไถขูดรีดผู้ต้องขัง แต่รู้จักสร้างศรัทธาความเชื่อถือให้ผู้ต้องขังเห็นแบบอย่างที่ดี มีเมตตาในด้านการปกครอง มีความยุติธรรมในด้านการปกครอง .....”

“จะทำให้การปกครอง ควบคุมดูแล ผู้ต้องขังคดีความมั่นคงจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น จะได้รับการยอมรับนับถือจากผู้ต้องขัง .....”

“หากใช้เจ้าหน้าที่ที่นับถือศาสนาอิสลามมักจะโอนอ่อน ผ่อนตามไปกับกลุ่มผู้ต้องขังมุสลิมและตกเป็นเครื่องมือของผู้ต้องขังด้วยเหตุผล ชาติพันธุ์ ศาสนา วิถีชีวิต .....”

“เจ้าหน้าที่ต้องตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ มีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ ไม่มีอคติ มีจิตวิญญาณในอาชีพราชทัณฑ์ มีความเป็นธรรม การทำงานยึดระเบียบแบบแผนของทางราชการและข้อกฎหมายเป็นหลักในการทำงาน .....”

“เจ้าหน้าที่ต้องมีความรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม จริยธรรม ใช้หลักธรรมาภิบาลในการปกครองผู้ต้องขัง .....”

“เจ้าหน้าที่ต้องเคารพในความเป็นมนุษย์ซึ่งกันและกัน .....”

“ทำให้เกิดการยอมรับว่าคนศาสนาอื่นก็สามารถสร้างความเป็นธรรมให้แก่คนมุสลิมได้เช่นกัน .....”

2. การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

2.1 การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง เรือนจำควรเน้นการให้การศึกษา วิชาสามัญและการฝึกวิชาชีพ

ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารทั้งหมดเห็นด้วยกับการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง คดีความมั่นคง เรือนจำควรเน้นการให้การศึกษาวิชาสามัญและการฝึกวิชาชีพ โดยให้เหตุผลว่า

“การศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้คนที่มีความรู้ ความคิด ที่ดีเป็นระบบ และเป็นช่องทางในการถ่ายทอดความคิด ทักษะที่ตรงกัน ให้หล่อหลอมรวมกันได้ การศึกษาเป็น สิ่งจำเป็นที่ต้องให้เป็นอันดับแรก ในการพัฒนาพฤตินิสัย ผู้ต้องขัง ...”

“จะทำให้ผู้ต้องขังมีความรู้ มีเหตุผลในการดำรงชีวิต ลดการถูกหลอกลวงใช้ในทางที่ผิด ส่วนการฝึกวิชาชีพจะเป็นการส่งเสริมให้มีวิชาติดตัวโดยเฉพาะอยู่ในเรือนจำจะได้ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ไม่คิดฟุ้งซ่าน .....”

“จำเป็นให้เรียนหนังสือภาษาไทย เพื่อสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เมื่อพ้นโทษ ส่วนการฝึกวิชาชีพควรเน้นการฝึกวิชาชีพที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพหลังพ้นโทษ.....”

“ควรเน้นการฝึกวิชาชีพด้าน ช่างไม้ จักรสาน การเกษตร ช่างโลหะ เป็นต้น ซึ่งผู้ต้องขังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลังจากพ้นโทษ .....”

“การศึกษาเป็นการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ทำให้คนมีเหตุผล รู้จักคิด รู้จักตัดสินใจ ทำให้คนมีความเชื่อมั่นในตนเอง ควรเน้นการศึกษาด้านภาษาไทย .....”

“ทำให้มีความรู้ และเข้าใจปัญหา สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้มีโลกทัศน์ และไม่ถูกชักจูงไปในทางที่ผิด .....”

“การศึกษาสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคนได้ ส่วนการฝึกวิชาชีพจะทำให้ผู้ต้องขังสามารถนำเอาวิชาชีพที่ได้รับไปใช้ประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ ...”

“การศึกษาและการฝึกวิชาชีพควรสอดคล้องกับโลกภายนอก เพื่อนำความรู้ไปพัฒนาตน และนำวิชาความรู้ไปประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ .....”

2.2 การนำโปรแกรมแก้ไขของกรมราชทัณฑ์ มาใช้กับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

เช่น โครงการยุติธรรมนำสันติสุข โครงการสมานฉันท์ผู้ต้องขังพุทธร่วมมุสลิม

ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารทั้งหมดเห็นด้วยกับการนำโปรแกรมแก้ไขของกรมราชทัณฑ์มาใช้กับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง เช่น โครงการยุติธรรมนำสันติสุข โครงการสมานฉันท์ผู้ต้องขังพุทธร่วมมุสลิม โดยให้เหตุผลว่า

“ทำให้ผู้ต้องขังมีความรู้สึกที่ดีต่อกรมราชทัณฑ์และกระทรวงยุติธรรม ทำให้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในการปฏิบัติตนอยู่ในกฎระเบียบของเรือนจำและสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันกับผู้ต้องขังพุทธร่วมได้อย่างปกติสุข โดยเกิดสัมพันธภาพที่ดี ทำให้การควบคุมดูแลผู้ต้องขังภายในเรือนจำมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ .....”

“ผู้ต้องขังสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และทำให้เข้าใจการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ .....”

“ผู้ต้องขังได้เข้าใจกระบวนการยุติธรรมของหน่วยงานภาครัฐ การใช้ชีวิตในสังคม มีความรู้ด้านกฎหมาย ผ่อนคลายความกังวลใจในการต่อสู้คดี .....”

นอกจากนี้ผู้บริหารบางส่วนให้ความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อหาหลักสูตรว่าต้องปรับให้เหมาะสมแม้กระทั่งวิทยากรที่จะนำมาอบรม ก็ต้องมีการคัดเลือก เพราะการนำเสนอของวิทยากรอาจจะขัดต่อความเชื่อหรือวิทยากรบางคนอาจมีความรู้แต่นำเสนอไม่ตรงตามความต้องการของกลุ่มผู้ต้องขัง และผู้บริหารบางส่วนยังเสนออีกว่าต้องนำโปรแกรมมาใช้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2.3 กระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงของเรือนจำควรจะครอบคลุมไปถึงครอบครัวผู้ต้องขัง

ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารทั้งหมดเห็นด้วยกับกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงของเรือนจำควรครอบคลุมไปถึงครอบครัวผู้ต้องขัง โดยให้เหตุผลว่า

“สมาชิกในครอบครัวได้มีโอกาสรับรู้ปัญหาของผู้กระทำผิดสามารถช่วยปรับเปลี่ยนแนวคิด พฤติกรรมได้ ทำให้ครอบครัวได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขด้วย.....”

“ครอบครัวเข้าใจถึงความเป็นอยู่ของผู้ต้องขัง เกิดความสบายใจ .....”

“การสร้างการเข้าใจร่วมกันทั้งตัวผู้ต้องขังและสมาชิกในครอบครัว .....”

“ครอบครัวได้มีส่วนช่วยชักจูงให้ผู้ต้องขังอยู่ในระเบียบวินัย ไม่กระทำความผิดกฎระเบียบของเรือนจำ .....”

“เป็นการสร้างความเข้าใจได้มากยิ่งขึ้นระหว่างผู้ต้องขัง ครอบครัว และเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะเรือนจำซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการควบคุมดูแล ตลอดจนการติดตามแก้ไขพฤติกรรม .....”

“ครอบครัวผู้ต้องขังเกิดความรู้สึกที่ดีต่อเรือนจำและกรมราชทัณฑ์ เป็นการสร้างความไว้วางใจในครอบครัวผู้ต้องขัง และสร้างความรู้สึกรับรู้บรรยากาศที่ดีในกลุ่มผู้ต้องขังที่อยู่ในเรือนจำ และเกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างเจ้าหน้าที่ ผู้ต้องขัง และญาติ .....”

“ครอบครัวจะเป็นแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง .....”

“การพัฒนาความคิดควรครอบคลุมถึงบุคคลใกล้ชิดของผู้ต้องขังรวมทั้งชุมชนด้วย....”

3. ทิศทางของแนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มผู้บริหาร สามารถประมวลแนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพควรเป็นไปในทิศทาง โดยสรุปดังนี้

- 1) ควรหมั่นอบรม พุดคุยด้วยความเป็นกันเอง เจ้าหน้าที่ควรสุภาพ แต่ต้องสังเกตพฤติกรรมของผู้ต้องขังอยู่ตลอดเวลา
- 2) ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการเช่นเดียวกับผู้ต้องขังอื่น ๆ
- 3) ต้องคัดเลือกเจ้าหน้าที่ที่เข้าใจวิถีมุสลิมทำหน้าที่ควบคุม ต้องสื่อสารทำความเข้าใจกันอย่างสม่ำเสมอ
- 4) สร้างระบบการควบคุมให้เข้มแข็ง ทั้งคน อาคารสถานที่ และเทคโนโลยี
- 5) ควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงร่วมกับผู้ต้องขังคดีทั่วไป เพื่อจะได้เรียนรู้ว่าบุคคลทั่วไปเขาใช้ชีวิตอย่างไร
- 6) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุม
- 7) ดูแลพฤติกรรมเป็นกรณีพิเศษ โดยมีการเฝ้าดูพฤติกรรมของผู้ต้องขังอย่างใกล้ชิด
- 8) ควรนำหลัก เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา มาใช้ในการควบคุมผู้ต้องขัง
- 9) ควรแยกผู้กระทำความผิดประเภทผู้ต้องขังที่ใช้ความรุนแรงออกจากผู้กระทำความผิดคดีความมั่นคงทั่วไป แยกกลุ่มแกนนำทางสมองและจิตวิญญาณ เนื่องจากมีมูลเหตุจูงใจการกระทำความผิดเป็นความขัดแย้งทางการเมือง

10) ควรเน้นที่การสร้างความเข้าใจและให้ความเป็นธรรมโดยใช้มาตรการการพูดคุยเพื่อรับฟังปัญหาและหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน โดยยืนอยู่บนหลักของความเสมอภาคและความยุติธรรม

11) ภาครัฐต้องสร้างความเชื่อมั่น ความจริงใจกับคนในพื้นที่ให้ได้ ให้เขามีความเชื่อมั่นในการแก้ปัญหาและให้ความร่วมมือ ภารกิจก็สำเร็จไปแล้ว 60 % อย่าให้เกิดความหวาดระแวงและขยายผลความเกลียดชัง จะทำให้การแก้ปัญหาและการทำงานยากขึ้น

12) ผู้บริหารงานเรือนจำจะต้องรับทราบปัญหาที่แท้จริงโดยตนเอง

13) ผู้บริหารต้องใจกว้าง รับฟังปัญหาทุกทิศทาง ปราศจากอคติ

14) กรณีต้องรับแก้ไข และต้องเป็นแบบอย่างที่ดี

15) ควรเป็นไปในลักษณะให้ผู้ต้องขังมีความเชื่อถือไว้วางใจเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและเสริมด้านเทคโนโลยีให้เหมาะสม อบรมความรู้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมทั้งทางด้านจริยธรรมและศักยภาพด้านการควบคุม

16) ควรนำแนวทางด้านการศึกษาวิชาสามัญและวิชาชีพ และทำกิจกรรมกลุ่มบำบัด โดยผู้มีความรู้ด้านการศึกษา ด้านความยุติธรรมทางกฎหมาย และหลักคำสอนทางศาสนาที่ถูกต้อง

17) ให้การสงเคราะห์ด้านปัจจัยพื้นฐานตามความเหมาะสม

3.1 มาตรการของแนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มผู้บริหาร สามารถประมวลแนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพโดยมีมาตรการ โดยสรุป ดังนี้

- 1) จำนวนเจ้าหน้าที่ในการควบคุมต้องเหมาะสมกับจำนวนผู้ต้องขัง
- 2) ควบคุมเป็นพิเศษเพื่อป้องกันการแหกหัก
- 3) แยกควบคุมไม่ให้ปะปนกับผู้ต้องขังอื่น
- 4) เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมควรคัดเลือกผู้ที่มีศักยภาพสูง มีไหวพริบ เข้าใจ เข้าถึงผู้ต้องขัง
- 5) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุม ติดตามพฤติกรรมความเป็นอยู่
- 6) ใช้ผู้นำทางศาสนาเข้ามาให้การช่วยเหลือ ทำความเข้าใจกับผู้ต้องขัง
- 7) การเยี่ยมเยียนติดต่อกับญาติควรเป็นการเฉพาะ โดยการกำหนดวันไม่ให้ปะปนกับผู้ต้องขังอื่น ๆ
- 8) จัดทำแฟ้มประวัติเป็นรายบุคคล เป็นฐานข้อมูล เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมใช้ในการศึกษาเพื่อเพิ่มความระมัดระวังหรือวางแผนทางการควบคุมได้อย่างถูกต้อง

9) การหาข่าว การทำข้อมูลความเคลื่อนไหวและรวมไปถึงการสังเกตพฤติกรรมของผู้ต้องขัง เพื่อให้ทราบข้อมูลต่าง ๆ ในการที่จะป้องกันเหตุที่จะเกิดขึ้นในเรือนจำ

10) จัดกิจกรรมหรือการงานที่เหมาะสมให้ทำอย่าให้อยู่ว่าง

11) หมั่นสื่อสารทำความเข้าใจอย่างสม่ำเสมอ

12) จัดอาคารสถานที่ให้มั่นคงแข็งแรง

13) กำหนดมาตรการแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยอย่างเป็นรูปธรรม

14) กำหนดมาตรการให้การสงเคราะห์ตามความเหมาะสม

15) ส่งเสริมในด้านศาสนา การศึกษา การฝึกวิชาชีพ ที่สามารถนำไปประกอบได้เป็นอาชีพภายหลังพ้นโทษ

3.2 รูปแบบของแนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มผู้บริหาร สามารถประมวลแนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพควรมีรูปแบบ โดยสรุป ดังนี้

1) ควบคุมร่วมกับผู้ต้องขังอื่น แต่จัดเขตควบคุมไว้เป็นการเฉพาะ ให้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้ต้องขังอื่นเป็นครั้งคราวตามสมควร ไม่ควรให้ได้รับสิทธิพิเศษเหนือผู้ต้องขังอื่น

2) ใช้การควบคุมที่ผ่อนคลาย แต่เฝ้าดูพฤติกรรมอย่างใกล้ชิด

3) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมผู้ต้องขัง

4) ต้องคัดเลือกเจ้าหน้าที่ที่มีสมรรถภาพ และประสบการณ์ และมีความเข้าใจวัฒนธรรม ภาษา ศาสนา

4. ทิศทางของแนวทางการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มผู้บริหาร แนวทางการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพควรเป็นไปในทิศทาง โดยสรุปดังนี้

1) เน้นให้เรียนหนังสือในวิชาสามัญ/วิชาชีพ

2) เน้นให้มีการอบรมทางศาสนาอิสลาม จัดสวัสดิการควบคู่กับนันทนาการต่าง ๆ

3) เน้นการฝึกวิชาชีพ เพื่อให้ผู้ต้องขังได้ทำกิจกรรม และสามารถนำความรู้ที่ได้รับนำไปใช้หลังจากพ้นโทษ

4) ต้องมีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่เหมาะสมและให้รู้ถึงสภาพปัญหาของเขาอย่างแท้จริง

- 5) พัฒนากลุ่มเล็ก ๆ สร้างแบบอย่างให้กลุ่มอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการยอมรับและสนใจเข้ารับการพัฒนาด้วยใจสมัคร
- 6) ใช้กิจกรรมกลุ่มเข้าดำเนินการ ให้ความรู้ด้านกฎหมายที่ถูกต้อง จากหน่วยงานด้านยุติธรรม
- 7) การให้ผู้รู้ทางศาสนา เข้าช่วยทำความเข้าใจโดยสอดแทรกความรู้ด้านอื่น ๆ เข้าเสริมด้วย

4.1 รูปแบบของแนวทางการพัฒนาพหุติสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มผู้บริหาร แนวทางการพัฒนาพหุติสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพควรมีรูปแบบ โดยสรุป ดังนี้

- 1) รูปแบบโปรแกรมการปฏิบัติของผู้ต้องขังคดีความมั่นคงเฉพาะในลักษณะที่มุ่งปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม ควบคู่กับการมุ่งจัดสวัสดิการและการดูแลสวัสดิภาพ การจัดวิทยากรมุ่งเน้นเป็นบุคคลชาวมุสลิมที่มีชื่อเสียงทางสังคม และเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมสูงทางสังคม
- 2) รูปแบบที่ผสมผสานกันไป คือ ให้ความรู้ จัดกิจกรรม การศึกษาสาขาสามัญ การฝึกวิชาชีพ ให้ความรู้ด้านศาสนาที่ถูกต้อง
- 3) จัดกิจกรรมกลุ่ม ครอบครัวยุติธรรม กิจกรรมด้านกีฬา
- 4) รูปแบบกลุ่มในการแก้ไข โดยให้ผู้ต้องขังกลุ่มคดีความมั่นคงบริหารจัดการกันเองภายในกลุ่ม โดยมีเจ้าหน้าที่คอยกำกับดูแล แต่ต้องให้อิโณาสผู้ต้องขังได้แสดงความคิดเห็น และสามารถปกป้องความคิดเห็นของกลุ่มได้

ส่วนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม : กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

1. ประเด็นปัญหาในการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

1.1 การแยกควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงออกจากผู้ต้องขังอื่น

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคงส่วนใหญ่ (8 ใน 12 คน) เห็นด้วยกับการแยกควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงออกจากผู้ต้องขังอื่น โดยเจ้าหน้าที่ให้เหตุผลว่า

“การควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงเป็นการควบคุมผู้ต้องขังในลักษณะพิเศษเพราะสามารถปฏิบัติกับผู้ต้องขังได้ตรงเป้าหมาย ป้องกันไม่ให้ผู้ต้องขังคดีความมั่นคงเผยแพร่แนวคิด หรือปลุกระดมแนวร่วมให้กระทำการหรือขยายเครือข่ายไปยังกลุ่มผู้ต้องขังอื่น.....”

“จะได้ปฏิบัติกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคงได้อย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จผล เพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องขังแต่ละคดีได้ศึกษา เลียนแบบซึ่งกันและกัน .....”

“ผู้ต้องขังคดีความมั่นคงจะไม่ถ่ายทอดพฤติกรรมการก่อการร้ายในรูปแบบต่าง ๆ ไปสู่ผู้ต้องขังกลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คดีความมั่นคง และง่ายต่อการควบคุมดูแลพฤติกรรม.....”

“ผู้ต้องขังกลุ่มนี้ มีลักษณะคดี พฤติการณ์แห่งคดี ความคิด จิตใจ และอารมณ์ ทักษะคดี ความเชื่อ แตกต่างไปจากผู้ต้องขังอื่น ต้องควบคุมดูแลเป็นพิเศษ .....”

นอกจากนี้ยังมีเจ้าหน้าที่บางส่วน (4 ใน 12 คน) ไม่เห็นด้วยกับการแยกแดนควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงออกจากผู้ต้องขังอื่น โดยให้เหตุผลว่า

“ง่ายต่อการปรับเปลี่ยนแนวคิด โดยใช้กลุ่มผู้ต้องขังอื่นขัดเกลาคอคมการณ์ที่ผิดให้เห็นความถูกต้อง .....”

“ผู้ต้องขังจะได้เรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันกับผู้ต้องขังทั่วไป และกลุ่มผู้ต้องขังอื่นสามารถที่จะเป็นหูเป็นตาให้กับเจ้าหน้าที่ ....”

“ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่ทราบข้อมูล การเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ต้องขังคดีความมั่นคง จะยากต่อการควบคุม ปกครอง ....”

“จะทำให้ขาดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ต้องขังมุสลิมกับผู้ต้องขังที่นับถือศาสนาพุทธ เป็นการปฏิบัติได้อย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติซึ่งเป็นการสร้างจิตสำนึกได้ว่าทางเรือนจำปฏิบัติเกิดความเป็นธรรม และเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมสามารถรับทราบพฤติกรรม ความเคลื่อนไหวของผู้ต้องขังแต่ละกลุ่มอยู่ตลอดเวลา .....”

1.2 การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคงทั้งหมดเห็นด้วยกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง โดยให้เหตุผลว่า

“เป็นระบบเสริมความมั่นคง ติดตามการเคลื่อนไหว การป้องกันเหตุร้าย อันจะเกิดจากผู้ต้องขังคดีความมั่นคงได้อย่างมีประสิทธิภาพ.....”

“ทดแทนอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่ขาดแคลน ....”

“แบ่งเบาภาระของเจ้าหน้าที่ เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้เจ้าหน้าที่.....”

1.3 การให้เจ้าหน้าที่ซึ่งไม่ใช่ไทยมุสลิมแต่มีความเข้าใจวัฒนธรรม ภาษา ศาสนา ของคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคงทั้งหมดเห็นด้วยกับการให้เจ้าหน้าที่ซึ่งไม่ใช่ไทยมุสลิมแต่มีความเข้าใจวัฒนธรรม ภาษา ศาสนา ของคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง โดยให้เหตุผลว่า

“เจ้าหน้าที่ที่มาควบคุมต้องรู้จักบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง รู้จักสร้างศรัทธาความเชื่อถือให้ผู้ต้องขังเห็นแบบอย่างที่ดี มีเมตตาในด้านการปกครอง มีความยุติธรรม ในด้านการปกครอง .....”

“ลดความขัดแย้งและปฏิบัติต่อผู้ต้องขังคดีความมั่นคงได้สอดคล้อง สร้างความศรัทธาเชื่อมั่นและเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในการควบคุมดูแล .....”

“หากใช้เจ้าหน้าที่ที่นับถือศาสนาอิสลามมักจะโอนอ่อน ผ่อนตามไปกับกลุ่มผู้ต้องขังมุสลิมและตกเป็นเครื่องมือของผู้ต้องขังด้วยเหตุผล ชาติพันธุ์ ศาสนา วิถีชีวิต .....”

“จะทำให้ผู้ต้องขังคดีความมั่นคงได้รู้ว่าผู้ที่นับถือศาสนาแตกต่างจากตนแต่มีความเข้าใจในวัฒนธรรม ภาษาและศาสนา สามารถอยู่ร่วมกันได้โดยไม่ต้องแบ่งแยกความแตกต่างทางศาสนา .....”

“เจ้าหน้าที่ต้องมีความรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม จริยธรรม ใช้หลักธรรมาภิบาลในการปกครองผู้ต้องขัง .....”

“ง่ายต่อการควบคุมและไม่เป็นการสร้างกลุ่มของตัวเองตามแนวคิดหรือความเชื่อของคนกลุ่มเดียวกัน .....”

“เป็นการเรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างระหว่างศาสนา วัฒนธรรม สร้างความปรองดองกันได้ .....”

“เจ้าหน้าที่ต้องมีความเป็นธรรม ปกครองบนหลักความเสมอภาค และเป็นคนที่เข้าใจยอมรับในความแตกต่างของผู้ต้องขังคดีความมั่นคง .....”

2. การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

2.1 การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง เรือนจำควรเน้นการให้การศึกษา วิชาสามัญและการฝึกวิชาชีพ

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคงทั้งหมดเห็นด้วยกับการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง เรือนจำควรเน้นการให้การศึกษาวิชาสามัญและการฝึกวิชาชีพ โดยให้เหตุผลว่า

“การศึกษาเท่านั้นที่จะช่วยเปลี่ยนทัศนคติของผู้ต้องขังได้ .....”

“เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต แนวคิด ปรับทัศนคติ ในการอยู่กับสังคมहु่มาก .....”

“การฝึกวิชาชีพให้ผู้ต้องขังคดีความมั่นคงก็ต้องเป็นการฝึกวิชาชีพที่ผู้ต้องขังที่มีความสนใจ สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้จริงหลังพ้นโทษออกไป ...”

“ผู้ต้องขังคดีความมั่นคงมีความรู้ค่อนข้างน้อย รู้ภาษาถิ่นแต่ไม่รู้ภาษาไทย และวิชาสามัญ ยากต่อการชักจูงในการกระทำผิด ความไม่เข้าใจต่อกัน .....”

“จำเป็นให้เรียนหนังสือภาษาไทย เพื่อสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เมื่อพ้นโทษ ส่วนการฝึกวิชาชีพควรเน้นการฝึกวิชาชีพที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพหลังจากพ้นโทษ.....”

“ควรเน้นการฝึกวิชาชีพด้าน ช่างไม้ จักรสาน การเกษตร ช่างโลหะ เป็นต้น ซึ่งผู้ต้องขังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลังจากพ้นโทษ .....”

“การศึกษาเป็นการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ทำให้คนมีเหตุผล รู้จักคิด รู้จักตัดสินใจ ทำให้คนมีความเชื่อมั่นในตนเอง ควรเน้นการศึกษาด้านภาษาไทย .....”

“ทำให้มีความรู้ และเข้าใจปัญหา สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้มีโลกทัศน์และไม่ถูกชักจูงไปในทางที่ผิด .....”

2.2 การนำโปรแกรมแก้ไขของกรมราชทัณฑ์ มาใช้กับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

เช่น โครงการยุติธรรมนำสันติสุข โครงการสมานฉันท์ผู้ต้องขังพุทธกับมุสลิม

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคงทั้งหมดเห็นด้วยกับการนำโปรแกรมแก้ไขของกรมราชทัณฑ์มาใช้กับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง เช่น โครงการยุติธรรมนำสันติสุข โครงการสมานฉันท์ผู้ต้องขังพุทธกับมุสลิม โดยให้เหตุผลว่า

“ทำให้ผู้ต้องขังมีความรู้สึกดี มีทัศนคติที่ดีต่อองค์กรของรัฐ เจ้าหน้าที่รัฐ และมองเห็นว่าตนมีค่า มีศักดิ์ศรี ในการเป็นมนุษย์ มีประโยชน์ต่อสังคม อย่างน้อยขณะอยู่ในเรือนจำ ได้ลดความวิตกกังวล ผ่อนคลายความตึงเครียด .....”

“ทำให้ผู้ต้องขังเป็นหนึ่งเดียวไม่แยกพวก มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่ให้ผู้อื่นได้เข้าใจ และทำให้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในการปฏิบัติ

ตนอยู่ในภาวะเบียดเบียนของเรือนจำและสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันกับผู้ต้องขังพุทธได้อย่างปกติสุข โดยเกิดสัมพันธภาพที่ดี ทำให้การควบคุมดูแลผู้ต้องขังภายในเรือนจำมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ .....”

“เป็นการสร้างขวัญกำลังใจ ไม่ถูกทอดทิ้ง และเป็นการให้สังคมภายนอก เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความเข้าใจในการควบคุมของเรือนจำ .....”

“ส่งเสริมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อกัน เป็นผลดีต่อการ ควบคุมดูแลผู้ต้องขังคดีความมั่นคง .....”

“เป็นการเลือกในการสื่อความคิด ความรู้สึก กับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ตามหลักจิตวิทยา และใช้โอกาส เพื่อเผยแพร่แนวความคิด ปรับทัศนคติ .....”

“ผู้ต้องขังคดีความมั่นคงเกิดความเชื่อมั่นเข้าถึงความยุติธรรมตามหลักนิติ ธรรม และเป็นการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี .....”

2.3 กระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงของเรือนจำควร จะครอบคลุมไปถึงครอบครัวผู้ต้องขัง

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดี ความมั่นคงทั้งหมดเห็นด้วยกับกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงของเรือนจำควร จะครอบคลุมไปถึงครอบครัวผู้ต้องขัง โดยให้เหตุผลว่า

“ครอบครัวผู้ต้องขังเกิดความเชื่อมั่นไว้วางใจเรือนจำ ว่า ไม่กดขี่ข่มเหง รังแก ญาติของเขาตั้งที่เคยประสบมาในอดีต ทำให้ความเข้าใจผิด ๆ ต่อหน่วยงานภาครัฐของคนใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น .....”

“สมาชิกในครอบครัวได้มีโอกาสรับรู้ปัญหาของผู้กระทำผิดสามารถช่วย ปรับเปลี่ยนแนวคิด พฤติกรรมได้ ทำให้ครอบครัวได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขด้วย.....”

“ครอบครัวเข้าใจถึงความเป็นอยู่ของผู้ต้องขัง เกิดความสบายใจ .....”

“ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการหาหนทางแก้ไข เยียวยาผู้ต้องขังให้ ปรับปรุงแก้ไขตัวเองให้เป็นไปในลักษณะร่วมด้วยช่วยกันพัฒนา ปรับปรุงให้เกิดการเปลี่ยนแปลง .....”

“ครอบครัวได้มีส่วนช่วยชักจูงให้ผู้ต้องขังอยู่ในระเบียบวินัย ไม่กระทำ ผิดกฎระเบียบของเรือนจำ .....”

“เป็นการสร้างความเข้าใจได้มากยิ่งขึ้นระหว่างผู้ต้องขัง ครอบครัว และเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะเรือนจำซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการควบคุมดูแล ตลอดจนการติดตามแก้ไขพฤติกรรม ....”

“ครอบครัวผู้ต้องขังเกิดความรู้สึกที่ดีต่อเรือนจำลดช่องว่าง เป็นการสร้างความไว้วางใจในครอบครัวผู้ต้องขัง และสร้างความรู้สึที่ดีในกลุ่มผู้ต้องขังที่อยู่ในเรือนจำ และเกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างเจ้าหน้าที่ ผู้ต้องขัง และญาติ .....”

3. ทิศทางของแนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง สามารถประมวลแนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพควรเป็นไปในทิศทาง โดยสรุป ดังนี้

- 1) การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการควบคุม
- 2) ใช้เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความเข้าใจ ภาษา วัฒนธรรม และวิถีมุสลิมชีวิตผู้ต้องขังทำหน้าที่ควบคุม ต้องสื่อสารทำความเข้าใจกันอย่างสม่ำเสมอ และเป็นคนที่มีความยุติธรรม สามารถสร้างความเป็นธรรมให้เกิดแก่สังคมผู้ต้องขัง
- 3) สร้างระบบการควบคุมให้เข้มแข็ง ทั้งคน อาคารสถานที่ และเทคโนโลยี
- 4) มีการอบรม ชี้แจง กฎระเบียบของเรือนจำให้ผู้ต้องขังเข้าใจถูกต้อง
- 5) การควบคุมต้องผสมผสานทั้งการบังคับใช้กฎหมายด้วยความเที่ยงธรรม ไม่มีอคติ หลักศาสนา วิถีประชา วัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงามควบคู่กันไป
- 6) ควรยึดมั่นใน หลักนิติธรรม และสันติวิธี ซึ่งเป็นทิศทางสำคัญที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน
- 7) ควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงร่วมกับผู้ต้องขังคดีทั่วไป เพื่อจะได้เรียนรู้ว่าบุคคลทั่วไปเขาใช้ชีวิตอย่างไร

3.1 แนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพควรมีมาตรการ

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง สามารถประมวลแนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพควรมีมาตรการ โดยสรุป ดังนี้

1) จำนวนเจ้าหน้าที่ในการควบคุมต้องเหมาะสมกับจำนวนผู้ต้องขัง
 2) เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมต้องมีความเป็นธรรม มีความยุติธรรม นำหลักกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา

3) ยึดตามความถูกต้อง ปฏิบัติตามสิทธิขั้นพื้นฐาน ให้โอกาส แก้ไข ฟ้นฟู
 4) เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมควรมีความรู้ ความเข้าใจ ต่อผู้ต้องขังคดีความมั่นคง
 5) จัดอบรมเพื่อปรับเปลี่ยนแนวคิดเพื่อจะอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างปกติสุข
 6) ต้องอาศัยหลักศาสนา มาปรับใช้ควบคู่กับหลักการควบคุมซึ่งจะทำให้

บรรยากาศที่ดี

7) ควบคุมเป็นพิเศษเพื่อป้องกันการแหกหัก
 8) อาคารสถานที่ต้องมีความมั่นคงแข็งแรง ยากแก่การแหกหักหลบหนี
 9) แยกควบคุมไม่ให้ปะปนกับผู้ต้องขังอื่น เพื่อป้องกันการชักจูงและหา

แนวร่วม

10) เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมต้องมีประสิทธิภาพ มีศักยภาพสูง มีไหวพริบ เข้าใจ เข้าถึง ผู้ต้องขัง

11) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุม ติดตามพฤติกรรมความเป็นอยู่
 12) การให้การศึกษาแก่ผู้ต้องขัง ทั้งสายสามัญ สายวิชาชีพ และธรรมศึกษาตลอดจนให้การศึกษาอบรมทางศาสนา

3.2 รูปแบบของแนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง สามารถประมวลแนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพควรมีรูปแบบ โดยสรุป ดังนี้

1) แยกกลุ่มผู้ต้องขังระดับผู้นำ โดยแยกควบคุมในแดนที่มีความมั่นคงสูง ส่วนผู้ต้องขังคดีความมั่นคงระดับธรรมดาควรควบคุมร่วมกับผู้ต้องขังอื่น ให้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้ต้องขังอื่นเป็นครั้งคราวตามสมควร ไม่ควรให้ได้รับสิทธิพิเศษเหนือผู้ต้องขังอื่น

2) การให้การศึกษาอบรมให้ผู้ต้องขังคดีความมั่นคงทราบและรู้จักใช้ความคิดเพื่อให้เปลี่ยนแปลงความคิดที่มีอคติต่อประเทศชาติและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

3) ให้การศึกษา กิจกรรม ศาสนา ฝึกอาชีพและให้การศึกษาหลักคำสอนทางศาสนาที่ถูกต้อง

- 4) ควบคุมด้วยความยุติธรรม มีความเสมอภาค
- 5) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมผู้ต้องขัง
- 6) ต้องคัดเลือกเจ้าหน้าที่ที่มีสมรรถภาพ และประสบการณ์ และมีความเข้าใจ

วัฒนธรรม ภาษา ศาสนา

4. ทิศทางของแนวทางการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง แนวทางการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพควรเป็นไปในทิศทาง โดยสรุป ดังนี้

- 1) เน้นให้เรียนหนังสือในวิชาสามัญ/วิชาชีพ/ธรรมศึกษา
- 2) ต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้ต้องขัง แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานของความยุติธรรม ความเสมอภาค ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขังอื่น
- 3) เน้นการปรับเปลี่ยนทัศนคติ สร้างความเข้าใจ ให้สามารถอยู่ร่วมกับสังคมที่หลากหลาย
- 4) เน้นให้มีการอบรมทางศาสนาอิสลามที่ถูกต้องเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงความเชื่อที่ผิดมาตลอดโดยการคัดสรรวิทยากรจากภายนอกที่ศรัทธาศาสนาทั่วไปให้การยอมรับ
- 5) เสริมสร้างทัศนคติและความเชื่อในทางที่ถูกต้อง อย่าให้ตกเป็นเครื่องมือของกลุ่ม/ขบวนการบ่อนทำลายความมั่นคงชาติ
- 6) เน้นการฝึกวิชาชีพ เพื่อให้ผู้ต้องขังได้ทำกิจกรรม และสามารถนำความรู้ที่ได้รับนำไปใช้หลังจากพ้นโทษ
- 7) ให้ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนามีส่วนร่วมในการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

4.1 รูปแบบของแนวทางการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง แนวทางการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพควรมีรูปแบบ โดยสรุป ดังนี้

รูปแบบโปรแกรมการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังคดีความมั่นคงเฉพาะในลักษณะที่มุ่งปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม ควบคู่กับการมุ่งจัดสวัสดิการและการดูแลสุขภาพ การจัดวิทยากร มุ่งเน้นเป็นบุคคลชาวมุสลิมที่มีชื่อเสียงทางสังคม และเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมสูงทางสังคม

1) การบูรณาการทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้ในการปรับเปลี่ยนทัศนคติ สร้างความเชื่อมั่นศรัทธา มีความไว้วางใจเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าได้รับความเป็นธรรมเช่นเดียวกับบุคคลอื่น

2) รูปแบบที่ผสมผสานกันไป คือ ให้ความรู้ จัดกิจกรรม การศึกษาสาขาสามัญ การฝึกวิชาชีพ ให้ความรู้ด้านศาสนาที่ถูกต้อง

3) การสร้างความกลมกลืนโดยพยายามไม่ให้อึดว่ากำลังถูกเปลี่ยนความคิด ควรค่อยเป็นค่อยไป

ส่วนที่ 4 ผลการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม : กลุ่มผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

1. ประเด็นปัญหาในการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

1.1 การแยกควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงออกจากผู้ต้องขังอื่น

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้ต้องขังคดีความมั่นคงส่วนใหญ่ (10 ใน 12 คน) เห็นด้วยกับการแยกควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงออกจากผู้ต้องขังอื่น โดยให้เหตุผลว่า

“ง่ายต่อการดูแลเนื่องจากผู้ต้องขังคดีความมั่นคงมีระเบียบวินัยในตัวเองอยู่แล้ว.....”

“ผู้ต้องขังคดีความมั่นคงไม่เคยสร้างปัญหาให้กับเจ้าหน้าที่ .....”

“สะดวกสำหรับการปฏิบัติศาสนกิจทางศาสนา....”

“ผู้ต้องขังไทยพุทธส่วนใหญ่ไม่ค่อยเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและศาสนาของมุสลิม .....”

นอกจากนี้ยังมีผู้ต้องขังคดีความมั่นคงบางส่วน (2 ใน 12 คน) ไม่เห็นด้วยกับการแยกแดนควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงออกจากผู้ต้องขังอื่น โดยให้เหตุผลว่า

“ผู้ต้องขังคดีความมั่นคงกับคดีทั่วไปจะได้สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน รู้จักร่วมวิธีการดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ร่วมกัน ไม่สร้างอคติหรือแบ่งแยกพรรคพวก .....”

1.2 การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้ต้องขังคดีความมั่นคงทั้งหมดไม่เห็นด้วยกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง โดยให้เหตุผลว่า

“ทำให้การดำเนินชีวิตของผู้ต้องขังคดีความมั่นคงถูกละเมิด ไม่มีความเป็นส่วนตัว เหมือนกับมีคนมาคอยจับตามองตลอดเวลา .....”

1.3 การให้เจ้าหน้าที่ซึ่งไม่ใช่ไทยมุสลิมแต่มีความเข้าใจวัฒนธรรม ภาษา ศาสนา ของคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้ต้องขังคดีความมั่นคงทั้งหมดเห็นด้วยกับการให้เจ้าหน้าที่ซึ่งไม่ใช่ไทยมุสลิมแต่มีความเข้าใจวัฒนธรรม ภาษา ศาสนา ของคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง โดยให้เหตุผลว่า

“เจ้าหน้าที่ที่มาควบคุมสามารถจะเป็นที่ปรึกษาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา และเข้าใจซึ่งกันและกัน ไม่ก่อให้เกิดความกดดันระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขัง .....”

“ง่ายต่อการปกครอง ดูแล ความทุกข์สุข .....”

2. การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

2.1 การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง เรือนจำควรเน้นการให้การศึกษา วิชาสามัญและการฝึกวิชาชีพ

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้ต้องขังคดีความมั่นคงทั้งหมดเห็นด้วยกับการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง เรือนจำควรเน้นการให้การศึกษาวิชาสามัญและการฝึกวิชาชีพ โดยให้เหตุผลว่า

“การศึกษาเท่านั้นที่จะช่วยเปลี่ยนทัศนคติของผู้ต้องขังได้ .....”

“การฝึกวิชาชีพให้ผู้ต้องขังคดีความมั่นคงก็ต้องเป็นการฝึกวิชาชีพที่ผู้ต้องขังมีความสนใจ สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้จริงหลังพ้นโทษออกไป ...”

“ผู้ต้องขังคดีความมั่นคงมีความรู้ค่อนข้างน้อย รู้ภาษาถิ่นแต่ไม่รู้ภาษาไทย และวิชาสามัญ ง่ายต่อการชักจูงในการกระทำผิด ความไม่เข้าใจต่อกัน .....”

“จำเป็นให้เรียนหนังสือภาษาไทย เพื่อสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เมื่อพ้นโทษ ส่วนการฝึกวิชาชีพควรเน้นการฝึกวิชาชีพที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพหลังจากพ้นโทษ.....”

“ควรเน้นการฝึกวิชาชีพด้าน ช่างเครื่องยนต์เล็ก ช่างเครื่องยนต์ใหญ่ ช่างเชื่อม ช่างไฟ เป็นต้น ซึ่งผู้ต้องขังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลังจากพ้นโทษ .....”

2.2 การนำโปรแกรมแก้ไขของกรมราชทัณฑ์ มาใช้กับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง
เช่น โครงการยุติธรรมนำสันติสุข โครงการสมานฉันท์ผู้ต้องขังพุทธกับมุสลิม

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้ต้องขังคดีความมั่นคงทั้งหมดเห็นด้วยกับการนำ โปรแกรมแก้ไขของกรมราชทัณฑ์มาใช้กับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง เช่น โครงการยุติธรรมนำสันติสุข โครงการสมานฉันท์ผู้ต้องขังพุทธกับมุสลิม โดยให้เหตุผลว่า

“ทำให้ลดความกดดัน เรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน.....”

“จะได้ฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ให้มีการแลกเปลี่ยน ความคิด และมีการเสนอแนะแนวทางการช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องคดี .....”

“สามารถทำให้ผู้ต้องขังคดีความมั่นคงมีความรู้ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปใน ทางที่ดีขึ้น ...”

“ปรับความเข้าใจ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ แสดงความคิดเห็นเพื่อจะได้มีความเข้าใจ ที่ตรงกัน .....”

2.3 กระบวนการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงของเรือนจำควรจะ
ครอบคลุมไปถึงครอบครัวผู้ต้องขัง

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้ต้องขังคดีความมั่นคงทั้งหมดเห็นด้วยกับกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงของเรือนจำควรจะครอบคลุมไปถึงครอบครัวผู้ต้องขัง โดยให้เหตุผลว่า

“ได้อยู่กับครอบครัวอย่างใกล้ชิด จะได้เห็นหน้า เห็นตากัน ....”

“ครอบครัวคือพื้นฐานของผู้ต้องขัง ...”

“ควรเปิดโอกาสให้พื้นที่ทำพิธีละหมาดร่วมกัน ให้ผู้ต้องขังใช้ปฏิบัติพิธี ละหมาดร่วมกัน ถือว่าครอบคลุม เกิดความปิติ ภาควุฒิ ไปถึงครอบครัวของผู้ต้องขัง .....”

“ครอบครัวผู้ต้องขังเกิดความรู้สึกที่ดีต่อเรือนจำลดช่องว่าง เป็นการสร้างความไว้วางใจในครอบครัวผู้ต้องขัง และสร้างความรู้สึที่ดีในกลุ่มผู้ต้องขังที่อยู่ในเรือนจำ และ เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างเจ้าหน้าที่ ผู้ต้องขัง และญาติ .....”

3. ทิศทางของแนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มผู้ต้องขังคดีความมั่นคง สามารถประมวลแนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพควรเป็นไปในทิศทาง โดยสรุป ดังนี้

- 1) ทำความรู้จักกับตัวผู้ต้องขังให้มากกว่านี้
- 2) ใช้เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความเข้าใจ ภาษา วัฒนธรรม และวิถีมุสลิมชีวิต ผู้ต้องขังทำหน้าที่ควบคุม ต้องสื่อสารทำความเข้าใจกันอย่างสม่ำเสมอ และเป็นคนที่มีความยุติธรรม สามารถสร้างความเป็นธรรมให้เกิดแก่สังคมผู้ต้องขัง
- 3) ต้องให้ความยุติธรรม ด้วยเหตุและผลที่ถูกต้อง ในการดูแลควบคุมผู้ต้องขัง ระหว่างผู้ต้องขังไทยพุทธกับผู้ต้องขังไทยมุสลิมจะทำให้ไม่ก่อให้เกิดความกระด้างกระเดื่อง ก้าวร้าว และมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน
- 4) นำเทคโนโลยีมาใช้ควบคู่ไปด้วยการเข้าใจในการปฏิบัติของผู้ต้องเกี่ยวกับหลักศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี
- 5) เน้นสิทธิเสรีภาพในทางศาสนา วัฒนธรรม วิธีการดำรงชีวิต ของผู้ต้องขัง ภายในเรือนจำ
- 6) มีการอบรม ชี้แจง กฎระเบียบของเรือนจำให้ผู้ต้องขังเข้าใจถูกต้อง

3.1 มาตรการของแนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มผู้ต้องขังคดีความมั่นคง สามารถประมวลแนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพควรมีมาตรการ โดยสรุป ดังนี้

- 1) ควรใช้มาตรการของกรมราชทัณฑ์
- 2) เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมต้องมีความเป็นธรรม มีความยุติธรรม
- 3) ยึดตามความถูกต้อง ปฏิบัติตามสิทธิขั้นพื้นฐาน
- 4) เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมควรมีความรู้ ความเข้าใจ ต่อผู้ต้องขังคดีความมั่นคง
- 5) จัดให้มีการพบปะพูดคุย ถามปัญหาระหว่างผู้ต้องขังคดีความมั่นคง กับผู้บริหาร
- 6) ควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ต้องขัง

3.2 รูปแบบของแนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มผู้ต้องขังคดีความมั่นคงสามารถประมวลแนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพควรมีรูปแบบ โดยสรุป ดังนี้

- 1) ต้องสอดคล้องกับพื้นเพการใช้ชีวิตประจำวันของผู้ต้องขัง
- 2) เอาความถูกต้องมาวัดกัน เอาความชัดเจนมาคิดกัน
- 3) แนวทางศาสนาเพราะอิสลามคือแนวทางในการดำรงชีวิต

4. ทิศทางของแนวทางการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มผู้ต้องขังคดีความมั่นคงแนวทางการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพควรเป็นไปในทิศทาง โดยสรุป ดังนี้

- 1) ควรมีวิทยาการจากข้างนอก ผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา วัฒนธรรม วิถีชีวิตของผู้ต้องขัง เข้ามาบรรยายความรู้ ความคิดเห็น ให้ปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้ต้องขัง
- 2) ควรจัดให้มีพื้นที่ละหมาดร่วมกันก่อให้เกิดสมาธิในการทำพิธีละหมาดเป็นจุดยึดเหนี่ยวจิตใจ มีความตั้งใจทำละหมาดให้สมบูรณ์แบบ
- 3) ควรเป็นไปในทางศาสนา และเรียนรู้ด้านศาสนาให้มาก
- 4) เน้นให้เรียนหนังสือในวิชาสามัญ/วิชาชีพ/ธรรมศึกษา
- 5) ต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้ต้องขัง แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานของความยุติธรรม ความเสมอภาค ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขังอื่น

4.1 รูปแบบของแนวทางการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มผู้ต้องขังคดีความมั่นคงแนวทางการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพควรมีรูปแบบ โดยสรุป ดังนี้

- 1) ควรมีวิทยาการจากภายนอกมาสอนเกี่ยวกับด้านศาสนา การดำรงชีวิตตามแบบศาสนาอิสลาม
- 2) รูปแบบโปรแกรมการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังคดีความมั่นคงเฉพาะในลักษณะที่มุ่งปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม ควบคู่กับการมุ่งจัดสวัสดิการและการดูแลสวัสดิภาพ การจัดวิทยากรมุ่งเน้นเป็นบุคคลชาวมุสลิมที่มีชื่อเสียงทางสังคม และเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมสูงทางสังคม

3) การบูรณาการทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้ในการปรับเปลี่ยนทัศนคติ สร้างความเชื่อมั่นศรัทธา มีความไว้วางใจเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าได้รับความเป็นธรรมเช่นเดียวกับบุคคลอื่น

4) รูปแบบที่ผสมผสานกันไป คือ ให้ความรู้ จัดกิจกรรม การศึกษาสาขาสามัญ การฝึกวิชาชีพ ให้ความรู้ด้านศาสนาที่ถูกต้อง

ส่วนที่ 5 ภาพรวมผลการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

1. ประเด็นปัญหาในการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

1.1 การแยกควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงออกจากผู้ต้องขังอื่น

ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง และผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการแยกควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงออกจากผู้ต้องขังอื่น โดยให้เหตุผลว่า ต้องควบคุมใกล้ชิด มีทัศนคติ ความคิด ความเชื่อ แตกต่างไปจากผู้ต้องขังอื่น เป็นการป้องกันการถ่ายทอดอุดมการณ์และพฤติกรรมการก่อการร้ายในรูปแบบต่าง ๆ ให้กับผู้ต้องขังอื่น เป็นการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดตามหลักทฤษฎีในการแยกประเภทผู้ต้องขังเพื่อประโยชน์ในด้านการควบคุม ป้องกันการฉวยโอกาส และการถ่ายทอดนิสัยอาชญากรแก่กัน

1.2 การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ทั้งหมดเห็นด้วยกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง โดยให้เหตุผลว่าเป็นระบบเสริมความมั่นคง ติดตามความเคลื่อนไหว การป้องกันเหตุร้ายอันจะเกิดจากผู้ต้องขังคดีความมั่นคงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญทดแทนอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่ขาดแคลน และช่วย แบ่งเบาภาระของเจ้าหน้าที่ แต่กลุ่มผู้ต้องขังคดีความมั่นคงทั้งหมดไม่เห็นด้วยกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง เนื่องจากเทคโนโลยีทำให้ผู้ต้องขังเสียผลประโยชน์ ขาดต่อการกระทำผิด จึงทำให้ผู้ต้องขังไม่เห็นด้วยกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุม

1.3 การให้เจ้าหน้าที่ซึ่งไม่ใช่ไทยมุสลิมแต่มีความเข้าใจวัฒนธรรม ภาษา ศาสนาของคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขัง คดีความมั่นคง และผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ทั้งหมดเห็นด้วยกับการให้เจ้าหน้าที่ซึ่งไม่ใช่ไทยมุสลิม แต่มีความเข้าใจวัฒนธรรม ภาษา ศาสนา ของคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำหน้าที่ควบคุม ผู้ต้องขังคดีความมั่นคง โดยให้เหตุผลว่า ทำให้การปกครอง ควบคุมดูแล ผู้ต้องขังคดีความมั่นคงจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นที่ปรึกษาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา และเข้าใจซึ่งกันและกัน ไม่ก่อให้เกิดความกีดกันระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขัง ทำให้เกิดการยอมรับว่าคนศาสนาอื่นก็สามารถสร้างความเป็นธรรมให้แก่คนมุสลิมได้เช่นกัน ลดความขัดแย้งและปฏิบัติต่อผู้ต้องขังคดีความมั่นคงได้สอดคล้อง สร้างความศรัทธาเชื่อมั่นและเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในการควบคุมดูแล

2. การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

2.1 การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง เรือนจำควรเน้นการให้การศึกษา วิชาสามัญและการฝึกวิชาชีพ

ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขัง คดีความมั่นคง และผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ทั้งหมดเห็นด้วยกับการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง เรือนจำควรเน้นการให้การศึกษาวิชาสามัญและการฝึกวิชาชีพ โดยให้เหตุผลว่าการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้คนที่มีความรู้ ความคิด ที่ดีเป็นระบบและเป็นช่องทางในการถ่ายทอดความคิด ทักษะที่ดีตรงกัน ให้หล่อหลอมรวมกันได้ ต้องเน้นการเรียนหนังสือภาษาไทย เพื่อสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเมื่อพ้นโทษ ส่วนการฝึกวิชาชีพควรเน้นการฝึกวิชาชีพที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพหลังจากพ้นโทษ ควรเน้นการฝึกวิชาชีพด้าน ช่างไม้ จักรสาน การเกษตร ช่างโลหะ ช่างเครื่องยนต์เล็ก ช่างเครื่องยนต์ใหญ่ ช่างเชื่อม ช่างไฟ เป็นต้น ซึ่งผู้ต้องขังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลังจากพ้นโทษ

2.2 การนำโปรแกรมแก้ไขของกรมราชทัณฑ์ มาใช้กับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง เช่น โครงการยุติธรรมนำสันติสุข โครงการสมานฉันท์ผู้ต้องขังพุทธกับมุสลิม

ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขัง คดีความมั่นคง และผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ทั้งหมดเห็นด้วยกับการนำโปรแกรมแก้ไขของกรมราชทัณฑ์ มาใช้กับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง เช่น โครงการยุติธรรมนำสันติสุข โครงการสมานฉันท์ผู้ต้องขังพุทธกับมุสลิม โดยให้เหตุผลว่า ผู้ต้องขังมีความรู้สึกที่ดีต่อกรมราชทัณฑ์และกระทรวงยุติธรรม ทำให้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในการปฏิบัติตนอยู่ในกฎระเบียบของเรือนจำและสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันกับผู้ต้องขังพุทธได้อย่างปกติสุข โดยเกิดสัมพันธภาพที่ดี ทำให้การควบคุมดูแลผู้ต้องขัง

ภายในเรือนจำมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล แต่ควรเพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อหาหลักสูตร ว่าต้องปรับให้เหมาะสมแม้กระทั่งวิทยากรที่จะนำมาอบรม ก็ต้องมีการคัดเลือก เพราะการนำเสนอของวิทยากรอาจขัดต่อความเชื่อหรือวิทยากรบางคนอาจมีความรู้แต่นำเสนอไม่ตรงตามความต้องการของกลุ่มผู้ต้องขัง และต้องนำโปรแกรมมาใช้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2.3 กระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงของเรือนจำควรจะครอบคลุมไปถึงครอบครัวผู้ต้องขัง

ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง และผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ทั้งหมดเห็นด้วยกับกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงของเรือนจำควรครอบคลุมไปถึงครอบครัวผู้ต้องขัง โดยให้เหตุผลว่า เป็นการสร้างความเข้าใจได้มากยิ่งขึ้นระหว่างผู้ต้องขัง ครอบครัว และเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะเรือนจำซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการควบคุมดูแล ตลอดจนการติดตามแก้ไขพฤติกรรม และสมาชิกในครอบครัวได้มีโอกาสรับรู้ปัญหาของผู้กระทำผิดสามารถช่วยปรับเปลี่ยนแนวคิด พฤติกรรมได้ ทำให้ครอบครัวได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข เยียวยาผู้ต้องขังให้ปรับปรุงแก้ไขตัวเองให้เป็นไปในลักษณะร่วมด้วยช่วยกันพัฒนา ปรับปรุงให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

3. ทิศทางของแนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาจากผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง และผู้ต้องขังคดีความมั่นคง สามารถประมวลแนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพควรเป็นไปในทิศทาง โดยสรุปดังนี้ ต้องคัดเลือกเจ้าหน้าที่ที่เข้าใจวิถีมุสลิมทำหน้าที่ควบคุม ต้องสื่อสารทำความเข้าใจกันอย่างสม่ำเสมอ ต้องสร้างระบบการควบคุมให้เข้มแข็ง ทั้งคน อาคารสถานที่ และเทคโนโลยี และที่สำคัญควรยึดมั่นใน หลักนิติธรรม และสันติวิธี และควรนำหลัก เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา มาใช้ในการควบคุมผู้ต้องขัง และต้องเสริมแนวทางการศึกษาวิชาสามัญและวิชาชีพ และทำกิจกรรมกลุ่มบำบัด โดยผู้มีความรู้ด้านการศึกษา ด้านความยุติธรรมทางกฎหมาย และหลักคำสอนทางศาสนา ที่ถูกต้อง

3.1 มาตรการของแนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาจากผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง และผู้ต้องขังคดีความมั่นคง สามารถประมวลแนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพโดยมีมาตรการ โดยสรุป ดังนี้ จำนวนเจ้าหน้าที่ในการควบคุมต้องเหมาะสมกับจำนวนผู้ต้องขัง แยกควบคุมไม่ให้ปะปนกับผู้ต้องขังอื่น นำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุม ติดตาม

พฤติกรรมความเป็นอยู่ จัดทำแฟ้มประวัติเป็นรายบุคคล เป็นฐานข้อมูล เพื่อให้เจ้าหน้าที่ควบคุมใช้ในการศึกษาเพื่อเพิ่มความระมัดระวังหรือวางแผนทางในการควบคุมได้อย่างถูกต้องยึดตามความถูกต้องปฏิบัติตามสิทธิขั้นพื้นฐาน ให้โอกาส แก้ไข ฟื้นฟู การให้การศึกษาแก่ผู้ต้องขัง ทั้งสายสามัญ สายวิชาชีพ และธรรมศึกษาตลอดจนให้ การศึกษาอบรมทางศาสนา

3.2 รูปแบบของแนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาจากผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง และผู้ต้องขังคดีความมั่นคง สามารถประมวลแนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพควรมีรูปแบบ โดยสรุปดังนี้ แยกกลุ่มผู้ต้องขังระดับผู้นำ โดยแยกควบคุมในแดนที่มีความมั่นคงสูง ส่วนผู้ต้องขังคดีความมั่นคงระดับธรรมดาควรควบคุมร่วมกับผู้ต้องขังอื่น ให้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้ต้องขังอื่นเป็นครั้งคราว ต้องคัดเลือกเจ้าหน้าที่ที่มีสมรรถภาพ และประสบการณ์ และมีความเข้าใจ วัฒนธรรม ภาษา ศาสนา นำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมผู้ต้องขัง

4. ทิศทางของแนวทางการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาจากผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง และผู้ต้องขังคดีความมั่นคงแนวทางการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพควรเป็นไปในทิศทาง โดยสรุป ดังนี้ เน้นให้เรียนหนังสือในวิชาสามัญ/วิชาชีพ และธรรมศึกษา พัฒนากลุ่มเล็ก ๆ สร้างแบบอย่างให้กลุ่มอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการยอมรับ และสนใจเข้ารับการพัฒนาด้วยใจสมัครการให้ผู้นำทางศาสนา เข้าช่วยทำความเข้าใจโดยสอดแทรกความรู้ด้านอื่น ๆ เข้าเสริมด้วยและที่สำคัญต้องมีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่เหมาะสมและให้รู้ถึงสภาพปัญหาของเขอย่างแท้จริง ต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้ต้องขัง แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานของความยุติธรรม ความเสมอภาค ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขังอื่น

4.1 รูปแบบของแนวทางการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์และการจัดทำกลุ่มผู้บริหาร แนวทางการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพควรมีรูปแบบ โดยสรุปดังนี้รูปแบบโปรแกรมการปฏิบัติของผู้ต้องขังคดีความมั่นคงเฉพาะในลักษณะที่มุ่งปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม ควบคู่กับการมุ่งจัดสวัสดิการและการดูแลสุขภาพ การจัดวิทยากรมุ่งเน้นเป็นบุคคลชาวมุสลิมที่มีชื่อเสียงทางสังคม และเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมสูงทางสังคม รูปแบบที่ผสมผสานกันไป คือ ให้ความรู้

จัดกิจกรรม การศึกษายาสามัญ การฝึกวิชาชีพ ให้ความรู้ด้านศาสนาที่ถูกต้องควรใช้วิธีจัดกิจกรรมกลุ่ม
ครอบครัวสัมพันธ์ กิจกรรมด้านกีฬา ควบคู่กันไป

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการควบคุมและการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง” ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการควบคุมและการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษครั้งนี้ แบ่งเป็นจำนวน 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 12 คน กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง จำนวน 12 คน ผู้ต้องขังคดีความมั่นคง จำนวน 12 คน รวมทั้งสิ้น 36 คน เครื่องมือซึ่งผู้ศึกษาเลือกใช้ในการเก็บข้อมูล คือ ศึกษาจากเอกสาร แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม สำหรับกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง และผู้ต้องขังคดีความมั่นคง การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ทั้งกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง และกลุ่มผู้ต้องขังคดีความมั่นคง แล้วทำการจดบันทึก

1. สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาจากเอกสาร ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม สำหรับกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง และผู้ต้องขังคดีความมั่นคง สามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

สภาพปัญหาในการควบคุมและการพัฒนาพฤติกรรม

สภาพปัญหาในการควบคุม

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า สภาพปัญหาในการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง มีหลายประการ โดยสรุปดังนี้

1. การควบคุมยังไม่มีแผนระยะระหว่างผู้กระทำผิดคดีความมั่นคง ประเภทแกนนำทางสมองกับพวกกระทำผิดคดีความมั่นคงทั่วไป
2. ยังมีการควบคุมผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับคดีความมั่นคงแต่ถูกตั้งข้อหาว่าคดีความมั่นคงรวมกัน ทำให้บุคคลที่ถูกควบคุมซึ่งไม่เกี่ยวข้องรู้สึกไม่ดีต่อกระบวนการยุติธรรม
3. ปัญหาด้านงบประมาณในการก่อสร้างสถานที่ควบคุมที่เหมาะสม

4. กรมราชทัณฑ์ขาดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่
5. การควบคุมปัจจุบันมีการผสมผสานผู้ต้องขังไทยพุทธกับผู้ต้องขังมุสลิม ซึ่งเป็นประโยชน์ด้านการข่าว และการผสมผสานวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

สภาพปัญหาการพัฒนาพฤตินิสัย

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า สภาพปัญหาการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง มีหลายประการ โดยสรุป ดังนี้

1. ผู้ต้องขังถูกปลูกฝังทัศนคติที่ไม่ดีต่อภาครัฐ หรือได้รับการถ่ายทอดหลักธรรมทางศาสนาอย่างไม่ถูกต้อง บิดเบือนคำสอน
2. การฝึกวิชาชีพในปัจจุบันไม่สอดคล้องความต้องการของผู้กระทำผิด
3. ปัจจุบันเรือนจำมีการจัดสวัสดิการให้ผู้ต้องขังมากเกินไป ทำให้เกิดปัญหาการร้องเรียนเจ้าหน้าที่

แนวทางการควบคุมและการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพ แนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพ จากการศึกษา พบว่ามีแนวทาง ดังนี้

1. การควบคุมควรแยกผู้ต้องขังคดีความมั่นคงที่ใช้ความรุนแรงออกจากคดีความมั่นคงทั่วไป
2. ควรได้รับการจัดสรรงบประมาณในด้านการก่อสร้างสถานที่ควบคุมที่เหมาะสม
3. ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมมากขึ้น เพื่อแก้ปัญหาการขาดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์
4. ควรใช้เจ้าหน้าที่ที่มีความเข้าใจวัฒนธรรม ภาษา ศาสนา ของคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง
5. เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมต้องมีความเข้าใจ มีความเป็นธรรม เสมอภาค ยุติธรรม รับฟังปัญหา และเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมควรมีความรู้ด้านภาษาอาหรับ
6. ควรเชิญญาติเข้ามาในเรือนจำ เพื่อให้ญาติเห็นการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังจริง ญาติคลายความวิตกกังวล เป็นประโยชน์ด้านการควบคุม
7. ควรบังคับใช้กฎหมายราชทัณฑ์ที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและอบรมความรู้แก่เจ้าหน้าที่ควบคุม
8. ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เจ้าหน้าที่และผู้ต้องขังมีความยุติธรรม

แนวทางการพัฒนาพหุวัฒนธรรมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพจากการศึกษาพบว่า มีแนวทาง ดังนี้

1. รูปแบบควรเป็นพัฒนาพหุวัฒนธรรมเชิงความคิดเพื่อสะท้อนความขัดแย้งที่เกิดขึ้นออกมา เพราะผู้ต้องขังคดีความมั่นคงถือเป็นอาชญากรทางการเมืองไม่ใช่อาชญากรปกติ
2. การพัฒนาพหุวัฒนธรรมควรครอบคลุมไปถึงครอบครัวผู้ต้องขัง บุคคลใกล้ชิดและชุมชนด้วย เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเรือนจำควรมีการดูแลครอบครัวผู้ต้องขัง โดยการบูรณาการร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
3. เรือนจำควรมุ่งเน้นให้การศึกษาวิชาสามัญและฝึกวิชาชีพแต่ควรสอดแทรกกิจกรรมอื่นด้วย โดยเฉพาะการทำกิจกรรมร่วมกับผู้ต้องขังต่างศาสนา และการฝึกวิชาชีพควรเป็นไปด้วยความสมัครใจและตรงตามความต้องการของผู้ต้องขัง และการฝึกวิชาชีพควรสอนในสิ่งที่สามารถปรับใช้กับชีวิตภายนอกได้จริง
4. ควรนำโปรแกรมการฟื้นฟูมาประยุกต์ใช้กับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง และควรจัดให้มีการบรรยายให้ผู้ต้องขังรับฟังในแดนควบคุม
5. ครูสอนศาสนาที่เข้ามาสอนในเรือนจำต้องได้รับการยอมรับจากสังคมภายนอก และสามารถกล่อมเกลาคิดใจของผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อภาครัฐได้
6. การอบรมในโครงการควรมีการสอนในเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ
7. ผู้ต้องขังคดีความมั่นคงเป็นกลุ่มที่กระทำผิดต่อรัฐและประชาชน โดยมีอุดมการณ์ ดังนั้นแนวทางพัฒนาพหุวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพ คือ การดำเนินการตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา
8. วิทยากรควรมีความรู้ด้านพฤติกรรมแห่งคดีของผู้ต้องขัง สามารถให้ความรู้ปรับเปลี่ยนทัศนคติและการอบรมควรเป็นโครงการสามารถสร้างความเข้าใจ และยอมรับในความหลากหลายทางความเชื่อ

2. อภิปรายผลการศึกษา

1. สภาพปัญหาเกี่ยวกับควบคุมและการพัฒนาพหุวัฒนธรรมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

1.1 สภาพปัญหาเกี่ยวกับควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

จากผลการศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง และกลุ่มผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า การควบคุมยังไม่มี การแยกแยะระหว่างผู้กระทำผิดคดีความมั่นคงประเภท แก่นนำทางสมองกับพวกกระทำผิดคดีความมั่นคงทั่วไป ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวมีปัจจัยมาจากผู้ให้ ข้อมูลทั้งหมดอยู่เรือนจำกลางสงขลาจึงมีความรู้ในด้านสภาพปัจจุบันของเรือนจำเป็นอย่างดี ซึ่งพื้นที่ ของเรือนจำมีจำกัดไม่สะดวกในการแยกการควบคุม ปัจจุบันเรือนจำส่วนใหญ่ยังไม่ได้ดำเนินการแยก ปฏิบัติด้วยปัญหาอุปสรรคในเรื่องพื้นที่ที่มีจำกัดและจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มตลอด และปัจจุบันกรม ราชทัณฑ์ ประสบปัญหาการขาดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นปัญหาที่กลุ่มผู้บริหารและกลุ่มเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคงทุกท่านตระหนัก เพราะส่งผลต่อการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่ที่ตรากตรำ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของพิทักษ์ หัทยานนท์ : 2542 ในเรื่อง การบริหารงานเรือนจำและทัณฑสถานภายใต้แผนทิศทางของกรมราชทัณฑ์ โดยมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการสรรหา บรรจุ แต่งตั้งบุคลากรในสายงานที่ขาดแคลน

1.2 สภาพปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

จากผลการศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดี ความมั่นคงกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ส่วนใหญ่ ให้ความเห็นว่า ผู้ต้องขังคดีความมั่นคงถูกปลูกฝังทัศนคติที่ไม่ดีต่อภาครัฐหรือได้รับการถ่ายทอด หลักธรรมทางศาสนาอย่างไม่ถูกต้อง บิดเบือนคำสอนแต่กลุ่มผู้ต้องขังคดีความมั่นคงกลับให้ความเห็น ว่าผู้ต้องขังคดีความมั่นคงเรียบร้อย มีความรู้ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวมีปัจจัยมาจากผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด จึงมีโอกาสนในการสัมภาษณ์ ผู้ต้องขังกลุ่มนี้ ได้รับรู้การสะท้อนความรู้สึกของผู้ต้องขังคดีความมั่นคงที่ถูกจับกุมมา โดยบางราย อาจจะไม่ได้กระทำผิดจริง หรือกระทำผิดจริงแต่ไม่ยอมรับ ส่งผลต่อการระบายความรู้สึก เช่น เมื่อ หัวหน้าครอบครัวถูกจับกุม ครอบครัวขาดรายได้จากการทำมาหาเลี้ยงชีพ การกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ และการปลูกฝังจากบุคคลใกล้ชิด ส่งผลให้มีผู้ต้องขังคดีความมั่นคงมีอคติต่อภาครัฐ ซึ่งสอดคล้อง กับผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ พิทักษ์ หัทยานนท์ : 2542 ในเรื่อง การบริหารงานเรือนจำและทัณฑสถาน ภายใต้แผนทิศทางของกรมราชทัณฑ์ โดยมีข้อเสนอแนะด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง โดยเน้นที่การปฏิบัติ ต่อผู้ต้องขังอย่างยุติธรรมและมีมนุษยธรรมมากยิ่งขึ้น รวมทั้งจะเป็นการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างสร้างสรรค์

2. แนวทางการควบคุมและการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มี ประสิทธิภาพ

2.1 แนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพ

จากผลการศึกษาแนวทางที่มีประสิทธิภาพด้านการควบคุมผู้ต้องขังคดี ความมั่นคง กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง และกลุ่ม ผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ส่วนหนึ่งให้ความเห็นว่า ควรแยกผู้ต้องขังคดีความมั่นคงที่ใช้ความรุนแรง

ออกจากคติความมั่นคงทั่วไป ทั้งนี้เพื่อป้องกันการเผยแพร่ความคิดเห็นเพื่อหาแนวร่วม และเป็นคดีพิเศษ มีมูลเหตุจูงใจในการกระทำผิดแตกต่างจากคดีอื่น จำเป็นต้องมีวิธีปฏิบัติที่แบบยล อีกทั้งการแยกจะทำให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังง่ายมากกว่าไม่แยก ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวเป็นไปตามหลักทฤษฎีวิทยา เพราะเรือนจำในประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากสำนักโพลีทิฟ โดยเรือนจำ/ทัณฑสถาน ได้เน้นในกระบวนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง คือ รักษาความมั่นคงปลอดภัยในการควบคุม (Custody) การปฏิบัติเพื่อแก้ไขผู้กระทำผิดให้เป็นไปตามหลักทฤษฎีวิทยา ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่เห็นด้วยว่าควรแยก คือ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง และกลุ่มผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ส่วนกลุ่มที่มีความเห็นว่าจะไม่ควรแยกควรคุมขังรวมแดนกับผู้ต้องขังอื่น คือ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง กลุ่มผู้ต้องขังคดีความมั่นคง บางส่วน ด้วยปัจจัยที่เป็นตัวแปรคือการปฏิบัติที่ง่ายกว่า โดยเฉพาะด้านการข่าว ส่งผลให้เป็นประโยชน์ด้านการควบคุม

ในเรื่องของเทคโนโลยีที่ใช้ในการควบคุม ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการควบคุม ทั้งนี้เพื่อช่วยลดปัญหาการขาดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ และเป็นการพัฒนาระบบการควบคุมที่ทันสมัยมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเกี่ยวกับการควบคุมของประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชีย พบว่า การควบคุมผู้ต้องขังในแต่ละประเทศ มีการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ ตลอดจนอุปกรณ์เสริมความมั่นคงเพื่อป้องกันการหลบหนีมาใช้ในการควบคุมผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อยกระดับคุณภาพการปฏิบัติงานภาครัฐ ให้สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

2.2 แนวทางการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพ

ากผลการศึกษาแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง และกลุ่มผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ผู้ต้องขังคดีความมั่นคงเป็นกลุ่มที่กระทำผิดต่อรัฐและประชาชนโดยมีอุดมการณ์ ดังนั้นแนวทางพัฒนาพฤตินิสัยที่มีประสิทธิภาพ คือ การดำเนินการตามแนวพระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา เน้นการศึกษา วิชาสามัญและการฝึกวิชาชีพแต่ควรมีการสอนศาสนาควบคู่ไปด้วย โดยให้ผู้ต้องขังสมัครใจผู้ต้องขังถูกปลูกฝังทัศนคติที่ไม่ดีต่อภาครัฐหรือได้รับการถ่ายทอดหลักธรรมทางศาสนาอย่างไม่ถูกต้อง บิดเบือน คำสอนการพัฒนาพฤตินิสัยควรครอบคลุมไปถึงครอบครัวผู้ต้องขัง บุคคลใกล้ชิดและชุมชนด้วย ทั้งนี้ควรประยุกต์ใช้โปรแกรมการฟื้นฟูมาประยุกต์ใช้กับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัยของกรมราชทัณฑ์ ประกอบด้วยการจัดโปรแกรมแก้ไขผู้ต้องขัง การจัด

การศึกษา การฝึกวิชาชีพตามความเหมาะสม การจัดสวัสดิการและนันทนาการให้เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ การสอดคล้องดังกล่าวเนื่องจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยเฉพาะกลุ่มผู้บริหารและกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับผู้ต้องขังคดีความมั่นคงมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมของกรมราชทัณฑ์เป็นอย่างดี อันเนื่องด้วยการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์เป็นที่ยอมรับของสังคมอาจด้วยปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ เช่น งานนิทรรศการผลิตภัณฑ์ราชทัณฑ์ เป็นต้น

3. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กรมราชทัณฑ์ ควรเสนอของบประมาณประจำปีจากรัฐบาลในการดำเนินการพัฒนาเทคโนโลยีในการควบคุมผู้ต้องขังแดนความมั่นคง เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมและป้องกันสิ่งของต้องห้ามเข้าเรือนจำ

1.2 กรมราชทัณฑ์ ควรทบทวนมาตรการควบคุมผู้ต้องขังที่มีจำนวนมากเกินไป เพราะมักก่อให้เกิดปัญหาการร้องเรียนเจ้าหน้าที่ ขณะเดียวกันถ้าเจ้าหน้าที่ผ่อนผันการควบคุมมากเกินไปทำให้มาตรการในการควบคุมไม่มีความหมาย ดังนั้นเรือนจำควรบังคับใช้กฎหมายราชทัณฑ์อย่างเข้มแข็ง เช่น การเรียกร้องในการแยกแดนมุสลิมไม่ต้องการปะปนกับผู้ต้องขังอื่น

1.3 กรมราชทัณฑ์ ควรเสนอให้รัฐบาลพิจารณาจัดสรรงบประมาณในการก่อสร้างสถานที่ ที่เหมาะสมกับการแยกควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงเป็นกลุ่มเฉพาะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อไม่ให้เกิดการย้ายผู้ต้องขังคดีความมั่นคงออกห่างภูมิภูลำเนา เนื่องจากการย้ายผู้ต้องขังทำให้ญาติต้องเดินทางไปเยี่ยมก่อให้เกิดปัญหาผู้ก่อการร้ายที่ลুক้ำในพื้นที่อื่น และการเดินทางของญาติทำให้สูญเสียค่าใช้จ่ายสูง อีกทั้งผู้ต้องขังคดีความมั่นคงมีจำนวนมาก การย้ายเรือนจำทำให้ผู้ต้องขังไปก่อปัญหาให้สถานที่อื่น เพราะโทษสูง อยู่ระหว่างพิจารณาคดีนาน

1.4 กรมราชทัณฑ์ ควรจะต้องให้ความสำคัญต่อการอบรมเจ้าหน้าที่ ที่ทำหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ให้มีความเข้าใจความแตกต่างด้านศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีและมีความรู้ด้านภาษาอาหรับ เพื่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติ ส่งผลต่อประโยชน์ในการสื่อสาร และด้านการข่าว

2. ข้อเสนอแนะในการดำเนินการ

2.1 เรือนจำควรพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการควบคุมมากขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดอัตรากำลัง เช่น การติดตั้งกล้องวงจรปิดเพิ่มขึ้น

2.2 เรือนจำ ควรแยกผู้ต้องขังคดีความมั่นคงออกจากผู้ต้องขังอื่น

2.3 มาตรการในการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง จะต้องบังคับใช้กฎหมาย ราชทัณฑ์อย่างเคร่งครัด คนที่ทำผิดก็ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมแล้วมีบทลงโทษที่ชัดเจน

2.4 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานควบคุมผู้ต้องขัง ควรมีคุณธรรม จริยธรรม มีความยุติธรรม กับผู้ต้องขังทุกคนปราศจากอคติ มีความจริงใจ ไม่ละเมิดสิทธิผู้ต้องขัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่ม ผู้ต้องขังคดีความมั่นคงที่มีลักษณะพิเศษ มีอคติต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่แล้ว ดังนั้นจึงเป็นภาระหนัก ของกรมราชทัณฑ์ในการพยายามแก้ปัญหาสร้างความเชื่อมั่นลดความหวาดระแวง ไม่ขยายผล ความเกลียดชัง ใช้ยุทธศาสตร์พระราชทานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา

2.5 การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ควรให้การศึกษาสายสามัญ เพราะการศึกษา สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติได้ ควบคู่กับการเรียนศาสนา ในการจัดโปรแกรม เรือนจำ ควรถ่วงรอกองวิทยาการที่เป็นผู้นำศาสนาที่มีความรู้จริง ไม่บิดเบือน และควรเพิ่มหลักสูตรปฏิบัติการ จิตวิทยา

2.6 เจ้าหน้าที่จะต้องช่วยกันสร้างความเชื่อมั่นให้กับหน่วยงานภาครัฐ แสวงหา แนวร่วมเครือข่ายในการร่วมมือแก้ไขปัญหา ระมัดระวังและคำนึงถึงเรื่องสิทธิมนุษยชน ไม่ละเมิด สิทธิรวมทั้งให้มีคุณธรรม มนุษยธรรม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยุติธรรม

2.7 เรือนจำควรนำญาติผู้ต้องขังคดีความมั่นคงเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เพื่อให้ญาติเห็นว่า เรือนจำปฏิบัติต่อผู้ต้องขังจริงอย่างไร ลดปัญหาการร้องเรียนและเป็นการสร้าง ขวัญกำลังใจแก่ผู้ต้องขัง เนื่องจากชาวมุสลิมให้ความสำคัญกับเครือญาติเป็นอย่างมาก แต่ทั้งนี้ควร ให้สิทธิกับผู้ต้องขังอื่นให้เท่าเทียมกัน

3. ข้อเสนอแนะต่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษา เรื่อง “แนวทางการควบคุมและการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดี ความมั่นคง” ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเพิ่มเติม ดังนี้

3.1 ควรทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการควบคุมและ การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการควบคุม และปัจจัย ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาพฤตินิสัย เพื่อนำสู่แนวทางแก้ไขที่ตรงประเด็น สาเหตุที่ต้องศึกษาวิจัย เรื่องดังกล่าวเนื่องจากปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ประสบปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำและขาดแคลนอัตรา กำลังเจ้าหน้าที่ จึงผลต่อการควบคุมผู้ต้องขัง เกิดปัญหาอาชญากรรมและการลักลอบใช้โทรศัพท์มือถือ ภายในเรือน

3.2 ควรดำเนินการวิจัยประเมินผล เพื่อศึกษาการประเมินผล ด้านความพึงพอใจ
ของเจ้าหน้าที่ต่อกระบวนการพัฒนาพหุตินิสัยผู้ต้องขังในเรือนจำ

3.3 ควรดำเนินการวิจัยประเมินผล เพื่อศึกษาการประเมินผล ด้านความพึงพอใจ
ของเจ้าหน้าที่ต่อมาตรการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงในเรือนจำ

บรรณานุกรม

กรมราชทัณฑ์. 2548. โครงการศึกษาเปรียบเทียบงานราชทัณฑ์ไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ราชทัณฑ์.

กรมราชทัณฑ์. 2548. คู่มือการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์ราชทัณฑ์.

กองวิจัยและพัฒนา สำนักงานแผนงานและงบประมาณ. 2544. “การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหามารยาทการเกิดความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้” สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

คณะนักศึกษาศาสนาจิตวิทยาความมั่นคงหลักสูตรการปฏิบัติจิตวิทยา ฝ่ายอำนวยการรุ่นที่ 98
คณะที่ 2 .2549. “การปฏิบัติการจิตวิทยาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้”

นัทธี จิตสว่าง. 2542. หลักทฤษฎีจิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร: กรมราชทัณฑ์.

นัทธี จิตสว่าง. 2546. โปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
วัฒนธรรมการพิมพ์.

ประเสริฐ เมฆมณี. 2525. หลักทฤษฎีจิตวิทยา. พระนคร: บริษัทการพิมพ์ จำกัด

ผจงจิตต์ อธิคมนันท์. 2546. สังคมวิทยาว่าด้วยอาชญากรรมและการลงโทษ. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

พ.ท.เจด็จ นาคเกษมทอง. 2548. “ปัญหาความขัดแย้งของการก่อการร้ายใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
ในความคิดเห็นของนักยุทธศาสตร์ทหาร” วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศส.ม.)
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พ.ท. เขียวชัย หิรัญ. 2547. “สถานการณ์ความไม่สงบเรียบร้อยใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้”
ภาคนิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

พล.ต.ต.ดิเรก มโนลีหกุล. 2547. “การข่าวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายใน
ประเทศไทย” เอกสารวิจัยส่วนบุคคล หลักสูตรป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน
(ปรอ.) รุ่นที่ 16.

พล.ต.ต.ธานี ทวีศรี. 2546. “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการป้องกันและปราบปรามการก่อ
ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” เอกสารวิจัยส่วนบุคคล หลักสูตรวิทยาลัย
ป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) รุ่นที่ 45.

- พล.ต.ต.พิทักษ์ จารุสมบัติ. 2547. “การก่อการร้ายสากลของกลุ่มเขมาอะห์ (เจไอ): ผลกระทบต่อประเทศไทย” เอกสารวิจัยส่วนบุคคล หลักสูตรป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน (ปรอ.) รุ่นที่ 16.
- พล.ท.สมโภชน์ เงินเจริญ. 2549. “การใช้อิสลามแก้ไขปัญหามุสลิม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้”
- พัชรภรณ์ เวชวงศ์วาน. 2531. “ทัศนะของผู้บัญชาการเรือนจำต้องงานสังคมสงเคราะห์ในเรือนจำ” วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัย คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- พิทักษ์ หัทยานนท์. 2542. “การบริหารงานเรือนจำภายใต้แผนทิศทางการราชทัณฑ์” วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัย คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ไมตรี สมะแอ. 2546. “การก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย” ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2547. การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2547. อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ร.ต.ท.ศารุติ แขวงโสภา. 2542. “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันปราบปรามการก่อการร้ายในพื้นที่จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส” วิทยานิพนธ์ สังคมศาสตรมหาบัณฑิต (สค.ม.) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์. 2551. งานราชทัณฑ์เปรียบเทียบ: มาตรการในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง.
- อัศวิน สุกระสร. 2549. “ความผิดฐานก่อการร้ายในประเทศไทย : มาตรการป้องกันและปราบปราม” วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต (น.ม.) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการควบคุมและการพัฒนาพฤตินิสัย
ผู้ต้องขังคดีความมั่นคงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

.....

ชื่อ ..... ตำแหน่ง .....

ปฏิบัติงาน.....

1. โปรดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหาในการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

1.1 ท่านคิดเห็นอย่างไรกับการแยกแค้นควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงออกจากผู้ต้องขังอื่น

[illegible]

1.2 ท่านคิดเห็นอย่างไร กับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

[illegible]

1.3 ท่านคิดเห็นอย่างไรกับการที่ให้เจ้าหน้าที่ซึ่งไม่ใช่ไทยมุสลิม แต่มีความเข้าใจวัฒนธรรม ภาษา ศาสนา ของคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

[illegible]

2. โปรดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผู้ต้องขังคดีความมั่นคง

2.1 ในการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังคดีความมั่นคง เรือ่นจำควรเน้นการให้การศึกษาวิชาสามัญ การฝึกวิชาชีพ ท่านคิดเห็นอย่างไร

[illegible]

2.2 ท่านคิดเห็นอย่างไรกับการนำโปรแกรมแก้ไขพื้นฟูของกรมราชทัณฑ์ มาใช้กับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง เช่น โครงการยุติธรรมนำสันติสุข โครงการสมานฉันท์ผู้ต้องขังพุทธกับมุสลิม

2.3 ท่านคิดเห็นอย่างไรกับกระบวนการพัฒนาพุดินิสัยผู้ต้องขังคีความมั่นคงของเรือนจำ
ควรครอบคลุมไปถึงครอบครัวผู้ต้องขัง

[illegible]

3. ท่านคิดว่า แนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพควรเป็นไปในทิศทางใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.1 ท่านคิดว่าแนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพควรมีมาตรการอย่างไรที่เหมาะสม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 ท่านคิดว่า แนวทางการควบคุมผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพควรมีรูปแบบใดที่เหมาะสม

.....

.....

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าแนวทางการพัฒนาพหุตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพควรเป็นไปในทิศทางใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.1 ท่านคิดว่าแนวทางการพัฒนาพหุตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพควรมีรูปแบบใดที่เหมาะสม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล

นายสืบวงศ์ พิทักษ์ธรรม

รหัสประจำตัวนักศึกษา

5210521605

วุฒิการศึกษา

วุฒิ

ชื่อสถาบัน

ปีที่สำเร็จการศึกษา

ศิลปศาสตรบัณฑิต

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

2541

(รัฐศาสตร์การปกครอง)

เกียรตินิยมอันดับสอง

รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

2545

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน

นักพัฒนาวิทยุชำนาญการ เรือนจำกลางสงขลา